Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 25 апрель, 1974 шу. • № 50 (5346). • Мах 2 кеп.

ЛЕНИНА НАЬКЪАЦА — КОММУНИЗМАГА

В. И. Ленин ваь 104 шу дизара хетаяь Москве хиннача торжественни заседане новкъоста Б. Н. Пономарева яь доклад

Новкъостий!

Укх деношка советски халкъо, дерригача дунен тIарча бIаьш миллионаш наха белгалдоаккх Коммунистически парти а Советски паччахьалкхе а хьакхеллар, хIанзарча коммунистически болама лард еллар, укх лаьтта баьхача нахах моллагIчул дуккхагIа къахьегамхошта дикадар хаь вола Владимир Ильич Ленин ваь 104 шу дизар. Еррига шийна гений, шийна хьаькъала Iалаьмате боккха низ, пролетарски революционера дохаргдоаца денал Ленина дIаденнад болхлой гIулакха лоаттабеча къовсама, «Адамлен дикагIбола лоIам кхоачашбара» (Соч биззa гуллам, т. 4 оагIо 416).

Ленин массе а хана вайца ва, вай уйлашка, къовсаме, балха. Исторе хIара лостам массаз хул кхы а чIоагIагIа гучабоал цун уйлай кIоаргагIара чулоацам, уж беркате хилар. Ха дIа мел йода лакхлу ленинизма лоархIам.

Цхьаккха а революционни хьехамо хьалхашка оттаьяц иштта йоккха адамлен общества эргаяккхара программа. Царех цхьанне а дийзадац иштта йоккхий духьаленаш эшае. Цхьаккха а теорена хиннадац иштта дорха тIалатараш. Ленинизмах гIерташ хиннаб монархисташи кадеташи, меньшевикаш а эсераш а, троцкисташи кхыбола оппортунисташи, фашисташ буржуазни халхархойи апологеташи. Вай хана ленинизма теорена, практикана духьал ерзаяь я Iалаьмате йоккха империализма идеологически аппарат. Цхьабакъда ленинизм эшалургйолаш яц.

Цун низ из боккъонца Iилман теори, марксизма лаккехьара этап хиларца, цо общество дегIаяра объективни законаш эггара нийсагIа гучадоахаш а из революционни эргаяккхара наькъаш белгалдоахаш а хиларца ба. Ленинизма низ из эггара хьалха латтача класса — болхлой класса, эггара прогрессивнегIарча общественни лоаттама — социализма идеологи а политика а хиларца ба. Ленинизм низ болаш я Ленина оттадаь а дIадоладаь а гIулакх Советски Союза Коммунистически парте, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама тешамеча бе доаллаш хиларца. Ши бIаьшере вIашагIкхетача, истори хувцалуча хана В. И. Ленина корайир дIахо XX бIаьшеренчухь мел хиннача революционни гIулакхий хоадам баь йола звено. Иштта звено хилар кердача тайпара пролетарски парти. Ленина хьахьекхад из исторически хиланза яргйоацилга а, большевикий парти вIашагIа еллай. Дуккхача бIаьшеренашка боккхач лоархIаме гIулачх дар из. Духхьал Коммунистически парти я ерригача адамлен общество дегIаяра болам социализмагеи машаргеи берзабаьча Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце коталонга болхлой класс, берригa къахьегамхой кхоачабаьр.

Ленина Даьхе я сийлахь-доккха интернациональни декхар кхоачашдеш, дерригача дунен тIарча адамашта кортамукъале яккхара, империализма кхоллача кхерамахи хатарехи адамле лораяра доккха дакъа лоацаш.

Сийлахь - боккхача Даьхен тIем тIа социализмана карагIдаьннараш лора а деш фашизма букъ кагбаьча советски халкъо никъ хьабийлар дIахо революци дегIаяра. Хьахилар дунен социализма система Социалистически содружества низоя цьоагIонои Iалашдир дунен халкъашта юкъера низаш социализманеи машарани пайданегIа хургдолаш хувцилга. Из бахьан долаш вIаштIехьдаьннад колониальни империеш йохае: кхыча мехкий доала гIабаш Iокхайсад кердача халкъаша.

Хоадам боллаш СССР лоархIам а болаш, машара Программа ларда тIа вIаштIехьдаьннад халкъашта юкъера хьал тоадеш, тайп - тайпара социальни лоаттам бола паччахьалкхенаш машаре цхьана яхара принципаш чIоагIъеш тIехдика толамаш даха.

Боккъонца аьлча адамлен исторена ца дайнача тайпара доккхий а лоархIаме а хувцамаш да хиннараш. Цу гIулакхa керттера дакъа лаьцараш коммунисташ, ленинцаш ба. Дерригача дунена бIаргабайнаб леннинизма чIоагIа кхоллама, творчески низ.

Ленина парте, цо хьийхарашеи цун гIулакх дIахо хьорашеи дуккхазза алсамъяьккхай цо йита тIехьале! Вай парте гIулакхаша, цун васкеташка хьежжа КПСС Центральни Комитето, ЦК Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева беча Iалаьмате боккхача балхо тешал ду вай хана Ленина хьехамни, цун гIулакхи тIа-тIа чIоагIлуш хилара.

I. ЛЕНИНА БАЙРАКХА КIАЛ — ВАЙ МЕХКА КОММУНИСТИЧЕСКИ ОБЩЕСТВО ХЬАЛЪЯРГА

Новкъостий! Укх шера 50 шу дизад В. И. Ленин вайна юкъера дIаваха. Советски наьха бокъо я из воацаш хьабеначa наькъага хьажа, цу хана даьчун мах бе.

В. И. Ленин хиннав эггара халагIчеи бехктокхамечеи хана Советий Республикана керте латташ. Хьалхара социалистически паччахьалкхе къаеш Iалаьмате боккха болх барца цхьана боккха теоретически болх беш хиннав из. Ленина дитад партена керда общество хьалъяра Iилма, цо оттаьй шийн тайпара чоалханеча Россерча хьалашка марксистски идеалаш вахаре чаккхъяхара план.

Цо кулгал а деш юхатехад дунен империализма тIемацара тIалатар, хьакхеллад социализма хургдолча толамий керттера хьалаш: мехка чIоагIъеннай пролетариата диктатура. чIоагIбеннаб болхлой классеи ахархойи барт - цхьоагIо, хьае йолаяьй дуккхача къамех латта Советски паччахьалкхе. боахаме керттера моттигаш дIалаьцай производство кхоллача гIирсий юкъарча доалахьено. Революце кхоллама декхараш къоастадара. нахага Iаьдал кхаьчача хьалашка царна кулгалдара мах баь варгвоаца школа чакхъяьккхай парте. Социализм хьалъяра арахьара хьалаш Iалашъеча дунен халкъашта юкъерa политикан мохк лорабареи хьакъехьара лардаш ехкай. Советий мехках хиннаб дунен революционни болам хьалкхоаба низ. Цу ханна вIашагIкхийттай цун авангард — хIанзара коммунистически болам а.

Иштта я Ленин волча хана дIаелла чIоагIа лард. Цу ларда тIа Iалашдаьд парте боккъонца сиха мохк дегIабоалабелга.

Владимир Ильич веннача халача деношка буржуазе дуцар большевикаш сихха бохаргба, яхаш. Английски «Таймсо» вIалла шек а доацаш йоахар: «...Советски Iаьдало массехк беттал совгIа ха йоаккхаргъяц». «Iаьдал дохар, хетарах,— массехк бетта дош мара дац», —яздора американски «Нью-йорк таймсо» Ма эсала а беламе а хет-кха хIанз цар шайкал!

Исторически лоацчача хаьашка вахаре чакхъяьхар Советий Мехко ленински идеяш — мехка индустриализаци елга, юртбоахама коллективизаци елга, культурни революци чакхйоаккхилга, советски халкъаш барттайнача интернациональни дезаде вIаши кхотаделга. Чакхдаьккхад СССР-е социализм хьалъярах дола Ленина Iалаьмате доккха дагалаьтар.

50 шера 100-зза гаргга совбаьннаб къама пайда. Нагахьa санна 1923 ш. Советски Союзага дерригача дунен промышленни продукцех цхьа процент кхоачаш хинняле, хIанз цо лу цун пхелагIа дакъа. ГОЭЛРО планах лаьрхIадар 8,8 миллиард киловатт - сахьат электроэнерги яккха. ДIаладахача шера из яьккхай 915 млр киловатт-сахьат. 1923 шера миллионаш болча ахархой боахамашка, бIаьшераш хьалха а санна, дахчаи нух леладеш хиннад. Ленин хьегаш хиннав 100 эзар тракторах, цхьабакъда цу шера уж шиъ мара арахийцаяц. ХIаьта 1973 шера промышленносто еннай цхьа бIаь эзар трактор.

Цхьан хана большевикаш бехке беш хиннаб, хIама дохаде мара ца ховш болча цар хIалакъергья культура яхаш. ХIанз кхыметтел социализма моастагIий а дувцанза балац вай юкъарча толамех санна, советски Iилман, литература, искусства, спорта цецбоаккхачи йолча коталонех а. Дунен ерригача мIнингашка хIара дийнахьа яхар санна безаме тIаийбу советски культура говзанчаш.

В. И. Ленина оттаьй Iилмани болхлойи бувзамах йола тIахьаленна лаьрхIа идея (т. 37, оагI. 528). ХIанз Iилмани къахьегамеи айххача бувзамах советски общества вахарах дIакъаста йиш йоаца оамал хиннай, цо вай Даьхе кхоачаяьй Iилман - технически прогресса эггара хьалха латтача доазонашка.

Овлая тIара денз хувцаеннай мехка бахача наьха социальни структура. Ах бIаь шу хьалха цар диъ даькъах кхоъ ахархой - единоличникаш хиннаб. Тахан нахах 80 процент совгIа бараш — болхлойи гIулакхера нахи ба, хIаьта хIанзара колхозникаш а — хьалха хинна ахархой санна боацаш кхы тайпара класс я. 12-зза гаргга тIаккхийттай интеллигенци. Цецвоаккхаш лакхбеннаб дешара боарам. 1923 шера хIара кхаьнех шиъ дешар - йоазув ца ховш хиннав, йизза юкъера школа чакхъяьккхай хетарах 45 эзар саго. хIаьта дIаладахача шера — 3 млн. 79 эзарне; 360 эзарнегара 9 миллионага кхоачаш тIаккхийттаб лакхерча а юкъерча специальни а дешара заведенешкара студенташ.

Кхы а дуккха таьрахьаш дсаладе йиш я. Цхьабакъда царца дIаоалалургдац дерригa. Керттера да низ бола социалистически паччахьалкхе хьаяр, эггара хьалхара керда, социалистически цивилизаци хьахилар.

1922-ча шера октябре В. И. Ленина яьхад: «МоллагIаш дале а хувцамаш фантастически сиха хургда аьлча, вай долча цхьаккха тешаргвац, цхьабакъда боккъонцарча сухалах, ше хиннача бесси хьайийцача исторически дегIадара ханаца нийсъяьча сухалах, — цу тайпарча сухалах нагахьа санна болама боккъонцарча революционни парте кулгалдойя, иштача сухалах вай теш, фуннагIа - моллагIа хуле а из вай Iалаш а ергья» (т. 45, оагI. 247). Из иштта хила а хиннад. Ленински планага

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

ПАРТЕЦА ЦХЬАНА, ХАЛКЪАЦА ЦХЬАНА

ВЛКСМ XVII СЪЕЗД ХЬАЕЛЛАР

Комсомола турпалча биографена юкъе курача сийлен оагIош язъю 70-ча шерий къонало. Сийлахь - воккхача Ленина васкеташта тешаме болча вай мехкарча кагийча нахеи мехкарашеи доккха дакъа лоац КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъеча, коммунизм хьалъеча.

Къаьгача событешца бIаьхий ба комсомола никъ, цун исторе тIа я халкъа дикагIболча къонгийи мехкарийи цIераш. Цудухьа тахан нийслагIча пятилетка турпалашта юкъе Даьхено яха бокъо а йолаш цIераш йоах Кагирхой Ленински Коммунистически Союза кхеберий. Халкъо укх деношка цар цIераш йоах СССР Лакхехьарча Совета депутаталла хоржача кандидаташта юкъе а.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тIа хьакхайкаду, вай башха - дикача кагирхоша шоаш ленински васкеташта. Коммунистически парте гIулакха мутIахьа хилар, кердача низаца бакъдергдолгах, пятилетка диълагIа шу хьинареча къахьегамцеи тIехдикача дешарцеи белгалдоаккхаргдолгах ше дог тийша хилар. Даьхе теш къонача ноахалах къахьегам дукхабезаш, хьинари денали долаш из хиларах.

34 миллион комсомолец юкъе волча отрядо шийн эргIанарча съезде бахийтаб дикагIчарех дикагIбараш. Из хьаелл белгалъяьннача хана: комсомоло белгалдоаккх шийх Владимир Ильич Ленина цIи тиллача дийнахьа денз 50 шу дизар. КарагIдаьннарех доккхал а деш, керда хIамаш карагIдувла лаьрхIа волаш вера Москве 4717 делегат — Советий Мехка кагирхой авангарда викалаш.

Съездий Кремлевски Дворец. Ше леп халкъо ала бокъо а йолаш комсомольски аьнна цIи тиллача ударни гIишлой стагаш. Коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашка а этта ше дIахо аха лаьрхIа хиларах хьамсарча партена, халкъа, рапорт лу Даьхен къонало.

23 апрель. Iуйрийна 10 сахьат даьина ха. ЧIоагIа деттаw тIоараш а долаш, ура а айтта, тIаэш съезда делегаташеи хьаьшашеи новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

ВЛКСМ Центральни Комитето тIадиллларагIа съезд хьаелл комсомола Центральни Комитета хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова. Цо хоам бу, укхаза багIа Коммунистически партеи Советски правительствай кулгалхой массава раьза а волаш ВЛКСМ XVII съезда делегаталла хержа хиларах.

Вай Даьхен берригача комсомольцийи кагирхойи цIерагIа съездо доккхеи дег тIареи моаршал лу КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъостага Л. И. Брежневга. КПСС ЦК Политбюро членашкеи членалла кандидаташкеи, парте ЦК секретарашка.

Команда ек: Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Ше байракх, РКП(б) ЦК-ан КПСС ЦК-ан Памятни байракхаш хьачуйоахаш хьалгIовттар дех аз!

Ежаш марша оаз а йолаш, гулбеннараша гIадбаха детташ тIоараш а долаш зале хьачуяхь байракхаш. Съезде дакъа лоацарашеи хьаьшашеи цхьан багара доагIаш санна оал: «Партена — хоастам!», «Ленин вайца ва!».

Е. М. Тяжельникова хоам бу, съезда балха юкъе дакъа лаца дунен 102 мехкарча 135 кагирхой коммунистически союзагара, демократически социалистически организацегара викалаш а хIаьта иштта демократически кагирхой Дерригдунен федераце, студентий Дунен халкъашта юкъерча союза, кагирхой Ерригафрикански болама делегацеш яьхка хиларах. Мукъаба сона, новкъостий делегаташ, йоах цо. Ленински комсомол, берригa советски кагирхой пролетарски интернационализма а дунен тIарча берригача къахьегачеи прогрессивнии кагирхошцарча вежарий солидарноста а ленински принципашта тешаме хургхиларах вай доазол дехьарча хьаьшашта шоай цIерагIа дош дала.

Массава а чIоагIа дегаш гIоздаьнна а волаш. чIоагIа деттаw тIоараш а долаш съездо сийлахьча президиуме хорж КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев кевте латта Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Политбюро.

Съезда кулгалду органаш хорж. Президиум, секретариат, редакционнии мандатнии комиссеш.

Массава раьза а волаш чIоагIду дувцаргдола дешаш:

1. ВЛКСМ Центральни Комитета Отчетни Доклад.
2. ВЛКСМ Центральни ревизионни комиссе отчетни доклад.
3. ВЛКСМ Центральни органаш харжар.

Къамаьл де дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Леонид Ильич Брежневна. ЧIоагIа, дIаьхдаь тIоараш а деттаw тIаэш Л. И. Брежнев делегаташеи хьаьшашеи. Берригаш а хьалгIовтт.

(ТАСС)

№ 670 ЙОЛЧА ОКТЯБРЬСКИ ХОРЖАМИЙ ОКРУГЕ ГIОЛЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕГАРА

№ 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe деча хоржамашта йола хоржамий комисси укх адресагIа я: город Грозный, Алексеевски улица, КПСС Октябрьски райком. Телефон 3-34-56.

ИЙССАЗЛАГIА ГУЛЪЯЬЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

Самардийнахьа ийссазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета Къамий Советe хоржамаш дара йолча Нохч-ГIалгIай АССР хоржамий комиссе хьалхара заседани хилар.

Комиссе председатела Р. С. Ахматовас белгалдир укх шерара хоржамаш шийн тайпара белгалонаш йолаш хилар: КПСС исторически XXIV съезд хинначул тIехьагIа Лакхехьарча Советe эггара хьалхагIа хулаш дола хоржамаш да уж.

Хоржамашта хьалхара кампани наьха дегаш айденнача хьалашка чакхйоал. Республика къахьегамхоша, берригача советски наха санна, декабрьски (1973 ш) Пленума решенеша, КПСС ЦК партеген советски халкъаген даьча Кхайкарало хьинар айдаь къовсам лоаттабу нийслагIча пятилетка диълагIча къоастамбеча шера планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара.

Доккхий толамаш карагIдаьннад КПСС XXIV съезда хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча. Дика коталонаш яьхай КПСС Центральни Комитето, цун Политбюрос, Леонид Ильич Брежнева алхха ше доазол арахьа леладеча политически гIулакхашта юкъе.

Комиссе чIоагIйир балха план, хоржама комисси хургйола моттиг белгалйир, СССР Лакхехьарча Советe хоржамаш дара кийчо яра балхаш мишта лел хьажа комиссе командировке ахийтар, цар хIаране де дезар къоастадир.

Ерригсоюзни Кагирхой Ленински Коммунистически Союза XVII съездага

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дег тIара моаршал дайт ВЛКСМ XVII съезда делегаташка — ткъаь виитта миллион къонача ленинцах латтача эскарга.

Шовзткъе итт шу дуз комсомоло Iалаьмате чIоагIа доккхал деши бехктокхам хеташ Ленина цIи тIаэцари лергдоаца ленински васкеташ диззa кхоачашдергхилари РКСМ VI съездо хьакхайкадаьча цу исторически хана денз. КПСС Центральни Комитето чIоагIа раьза хинна белгалдоаккх, социализми коммунизми хьалъеча ерригача этапашка, массаза а массанахьа а, къахьегамеи тIема гIулакха тIеи, адамлено Iоаьча знаней лакхаленаш караерзаеча, шийна дерригача беркатеча гIулакхашца ше сийлахь-воккхача Ленина васкеташта, коммунизма идеалашта шеко йоацаш тешаме йолга хьахьекха хилар.

КПСС XXIV съездо белгалъяь вай мохк социально-экономически дегIабоалабара сийлахь-йоккха программа кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме боккха низ ба советски кагирхой. Советий Мехка кагийча нахеи мехкарашеи кердача башха-дикача гIулакхашца жоп лу КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала, творчески инициатива а майрра почин а гойташ, къахьегама овсарле лакха йолаш беча балха овсарле а гойташ. Даьхено лаккха мах бу къонача ноахало са ца кходеш, хьинаре хьегача къин. ИйслагIча пятилетка къонача ударникий йоккхача группана орденаши медалаши еннай, хIаьта дикагIчарех дикагIчарна Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай.

ХIанзарча хана 1974 шера план тIехкхоачашъяр духьа, пятилетка толаме чакхъяккхар духьа дерригача халкъо лелаеча социалистически яхье хьинаре дакъа лацарал лоархIамегIен бехктокхамегIен долаш, декхар дац комсомолая кагирхоштен. Мехка къонал парте тIахьех къахьегама овсарлен общественни производства эффективности сихагIа лакхъяр, продукце дикал тоаяр, юрта боахама интенсификацин индустриализацин яр духьа кхы а тIагIерттагIа къовсам лоаттабара.

Кагирхой лакъаргдоаца хьинари энтузиазми гойтара болча шеррача наькъо, царна карагIдувлача турпалча гIулакхаша хьаделл парте хьалхашка оттадаь, РСФСР Iаьржа доацача лаьттай даькъа юрта боахам айбар, Байкало-Амурски машинникъи кхыдола лоархIаме гIирсаши хьалдар санна дола керда доккхий декхараш.

Кагирхошта коммунистически кхетам балара комсомоло беча балха тIа тешаме къулба хила а хиннад, хIанз а да коммунизм хьалъе Iомале яха ленински васкет. Iилма-технически революце хьалашка из кхы а боккхагIча лоархIаме хул. ТIа-тIа йоккхагIа хулаш йолча социализма торонех къона ноахал массе оагIорахьара дегIадоаладара биззагIа пайда эца безаш я комсомол, дешари кхетам балари коммунизм хьалъеча кагирхоша практически дакъа лацарца дувза а дувзаш. Комсомоло хадданза йоакхо еш дола гIулакх хила деза кагийча нахан мехкараштен къахьегамца кхетам лулга, къахьегамца цар коммунистически гIулакх хургдола, шоай образовани, культурнии профессиональнии боарам цар хадданза лакхбергбола, кердагIа йола Iилмани технически знанеш караерзаергйола уйла царна дег чу йоссаелга.

ЙоккхагIа хиннача коммунизм хьалъяра масштабаша керда саг хьалкхевара декхараша, хIанзарча этапе лоаттабеча идеологически къовсамо тIагIоргтадаь дIадех комсомола идейно-политически болх эргабаьккха тоабелга. Керттердар сенах латт аьлча, из латт, ВЛКСМ членаша, берригача кагийча нахеи мехкарашеи марксистско-ленински теори кIоаргга Iомаелга, бокъонца дог тийша коммунистически уйла йолаш, классови сакхетам болаш, буржуазни идеологеца машар боацаш, Коммунистически партеи советски халкъеи революционни, тIема, къахьегама традицешта тешаме хургболаш уж хьалкхебелга Iалашдарах. Марксистско-ленински образоване новкъостал дергдола гIулакх данза даргдац къонача ноахала къахьегамеи общественно-политически хьинар айдара, общество дегIаахара законаш кIоаргга кхетадара.

Комсомола декхар — коммунизм хьалъечун моральни кодексо дIадехараш хIара къонача сага хIара деннарча гIулакхий нормаш а хинна дIаоттаргдола гIулакх вIаштIехьдаккха гIертилга. Лакхача нравственноста хьокхам гойта, социалистически общежите правилаш лоарзагIа ца йоахаш кхоачайъе, коммунистически морала нормаш телхаярца машар боацаш къовсам лоаттабе безаш ва комсомолец. Комсомольски организацеша дIахо а хьалхашка латта декхар кхоачащара тIаберзабеш кагирхоштен мехкараштен дег чу йоссае еза коллективизми новкъостий йоакхо елген, дисциплина йолаш, тешаме, эздел, сабар долаш, боккхагIбараш лоархIаш хулга.

Комсомол боккхача лоархIаме я кагирхой духовнии физически низаш массе оагIорахьара дегIадоаладара, дуккхача наьха физкультурни болам шерагIа боаржабара, къахьеганаи обороназей уж кийчбара декхараш кхоачашдеча. ДIахо а Советски Эскарцеи ТIема-Форда Флотацареи шефски бувзамаш мамогга чIоагIде, тIема-патриотически болх эргабоахаш тоабе боагIа.

Ленина комсомолага даь деза васкет — Советски Социалистически Республикай Союза халкъий дохаргдоацача доттагIала, социалистически интернационализма уйланца кагий нахи мехкарийи хьалкхебелга. Кхы а хьинарегIа дегIакхувланза даргдац советски кагирхоша социалистически содружества мехкий къонача ноахалца вежарашха цхьана леладу гIулакхаш, дунен тIарча прогрессивни кагирхошцара, машара, демократе, социализма идеалаш бахьан долаш къовсам мел лоаттаберашцара солидарность.

Парте бехктокхаме декхар тIадиллад комсомола — В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни пионерски организаце коллективни вожати хулга. Цо комсомол декхарийла ю къона ленинцаш парте гIулакхая коммунистически идеалаштеи мутIахьа хургболаш, вай социалистически Даьхе дукхаезаргйолаш, къахьегама сий дергдолаш, знанешта тIаккхувргболаши обществана пайдана долча гIулакхашта юкъе дакъа лаца безам хургболаши хьалкхебе. ХIара пионерски отряд кхехкача, безамеча вахарца яхаргйолаш, хьехархошца цхьана къонача ленинцашта оамалий лакха культура Iомаергйола, цар самодеятельность дегIаккхувларгйола, советски гражданственность Iомаю школа из хургйола гIулакх де деза.

ВЛКСМ-а хьалхашка латтача декхараша дIадех союза чухьара берригa болх чIоагIбелга, юкххьанцара комсомольски организацеш, комсомольски группаш дIахо чIоагIъелга, комсомольций хьинар, инициатива, сакхетаме дисциплина дегIаккхувлилга. Комсомол даим партегара Iомаяла еза карагIдаьннарий духхьал критически мах бе, толамаш дахарах сонта ца ювла, балха тIара кхоачамбоацараш шоай ханнахьа хьагучадахеи дIадахеи. Балха ленински стиль тIагIертта Iомае езаш ба комсомольски активисташ, уж белгалбоалаш хила беза хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIабийрза, принципиальность йолаш, бехктокхам чIоагIа лоархIаш, дош аьннача долаш хиларца.

Ленински традицешта тешаме йолча парте дIахо а хадданза йоакхо ергья кагирхошта коммунистически кхетам балара комсомоло беча балха боарам дIахо лакхбара, боахама, культура, паччахьалкхен гIулакхаш дегIаккхувлача цо кхы а хьинарегIа дакъа лацара.

КПСС Центральни Комитето, хьакхайкаду, болхлой классеи колхозни ахархойи къонача гварде, къонача Iилмахоша, специалисташа, гIулакхаш деча сфререча болхлоша, студенташеи школьникашеи, техникумийи профессионально-технически училищайи дешархоша, Герзашцарча Низий тIемахоша — берригача комсомольцаша, берригача кагийча нахеи мехкарашеи советски халкъо коммунизм хьалъяр духьа лоаттабеча къовсама исторена юкъе керда сийлахьа оагIош язъергйолгах, «Ленин санна даха, болх бе, деша!» аьнна биаьча дувна уж дIахо а тешаме хургболгах.

Даькъала хийла Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союз — парте денале гIончеи тешаме резерв!

Даькъала хилба башха-дика советски кагирхой!

Коммунистически парте кулгалца коммунизма коталонга доалле!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

ЛЕНИНА НАЬКЪАЦА—КОММУНИЗМАГА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

хьежжа, керте а этта парте оарцагIъяьккхар болхлой класс, советски халкъ, Iалашйир капитализм йолча хана дагайоха а йиш ца хинна темпаш, эргалоний цIаккха ца хинна сухал. Антисоветчикаш мелла чурабувле а дегIа а йоагIа тоа а лу боккъонца демократически, морально - политически кхотаенна дерригача халкъа социалистически паччахьалкхе, къахьегамхой хьал-торои культурен цахаддаш дегIайоагIилга Iалашдеш чIоагIа а динамични а экономика йола интернациональни вошала мохк. Кхыча халкъашта никъ а буллаш цхьанна хIамо юхасоцо йиш йоацаш ше лаьрхIачунга бода из.

Цхьабакъда, ленинций оамалца дац карагIдаьнначех салоIам хулга. «Политике, — хьех Ленина, — общества дерригача вахаре а сания, дIахьалха ца воде —юхатIехьашка кхоссаргва», яхаш (т. 12, оагI. 265). Парти яхаргйолаш а эшалургйоацаш а хилара хьаст цунна гуш хиннаб, мелла доккхий толамаш дахарах из сонта ца яларах, халонехи кхоачамбоацарехи дувца ца кхераш, уж дIадаха ховш хиларах.

Парте уж революционни, большевистски оамалаш къаьгга гучаяьннай цун керттера оагIонаш КПСС XXIII-и XXIV-и съездаш йолча хана. Цу шерашка чакхдаьха доккхий экономически а политически а гIулакхаш, царех хьахиннараш вIашагIтехача коммунизмага бодача наькъа тIа мохк дегIабара бIарчча этап хул.

Итт шера шоза совгIа дегIаяьккхай промышленностера керттера производственни фондаш. Соахка Ленински ди дездаьча хана денз цхьан шера итт шу хьалхачул шоза гаргга дукхагIа продукци арахийцай.

Iалаьмате сиха дегIайоагIаш я советски индустри. Кхаь шера хьалъяь болх бе йолаеннай 1200 йоккха предприятеши производственни комплексаши. Советски Iаьдал долча дерригача шерашка хиннарех аханех нийсса ба укх пятилетке лаьрхIача капиталовложеней боарам. Укх шера хьалъеш я эзараш промышленни объекташ, Камски автомобильни, Саянски ГЭС, кхыкраш санна йола тигантащ а йолаш.

МоллагIча цхьан даькъе даь Iийна дац дикагIча оагIорахьара хувцамаш — кердача технически база тIа боаккхаш ба беррига халкъа боахам. Парте даим теркам бу промышленностера балхаш дикагIа хьадара. XXIV съезда Директиваш кхоачашъяра КПСС ЦК-еи Министрий Советои цу дешай хьакъехьа тIанийцад принципиально халкъбоахама маIан дола лоархIамера дукха соцамаш.

Къаьстта ала деза юрта боахамах. Мартовски (1965 ш.), цул тIехьагIа хиннача ЦК Пленумий, КПСС XXIII, XXIV съездий решенеш ларде а ийца Iалашъдаьд тешамбенна хадданза из дегIаухилга. Дикка дукхагIа ниэ болашагIа я колхозийи совхозийи доалахьа йола машинно - тракторни парк. Шерра пайда эц химизацех. Дикка лакхбеннаб ялата а кхыча культурай а хьувкъам. Мехка дерригача историе чухь цIаккхаза а чуденадац цун кхашкара соахкара дар миссел дукха ялат. ХIанз советски ахархошта дика хоалу социалистически эргаяьккхача шоаш юрта даь хувцамаш.

Дукха ха яц эрий даьда лаьтташ карадерзадаь 20 шу дIъар белгалдаьккха. Из — шеи маярра партеи халкъои яьккха сийлахь - йоккха котало я. Алма-Ате Л. И. Брежнева даьча къамаьлаца къаьгга гуш да целине карагIдийнача къахьегама гIулакхий боккха мах бар, хьалхашка оттадаь керда доккхий декхараш, оттаяьча планагIен ленински хьисапе уйла еши парте чакхйоаха аграрни политика дIахо кхоачашъяра гучаяьха йоккхий торонаш. Из да. хIанзарча индустриальни база тIа а йоахаш колхозаши совхозаши махулла экономически чIоагIъелга, толашагIа йола формаш юкъе а кхувлаш юртбоахама производства вIаштIехьйоаккхилга, цун специализаци боахамашта юкъера кооперации елга. Мадарра аьлча, из да лаьттанцен хьайбай боахамен беш бола болх дикка аттача боаккхилга, юрта сибат хувцилга. Уж гIулакхаш карагIдалар боккха экономически социально - политически лоархIам болаш да вай еррига общества.

Иштта да из массадолча хIаман тIехь. Кхоачашдаьд цхьа хIама, чакхъяьннай цхьа этап — парте белгалду кхы а доккхагIа дола декхараш. Iалашду кердача толамашка даим дIахьалхашка долхилга. Ший къахьегамца советски саго тахан гаргга ккувл коммунистически кхоане!

Парте майрра хьалхашка увттаду экономически социальни планировани яра дола доккхий декхараш, дукхача шерашка экономика чIоагIа дегIайоалаяра лаьрхIа хьалхагIе а лард йола. Толаме караерзаеш я СибарегIен мехкдаьттен гази йоалла йоккхий моттигаш. Дунен практикана хIанзалца ца дейвача тайпара дукха мелиоративни гIирсаш хьалду. ХIанз кийчъяь я массанахьа а чIоагIа тIанийца йола Iаьржа доацача лаьттай зона айяра башха-дика программа. Из программа кхоачашъяро беркате дергда Россе къаьнара лаьтташ, тоалергда итташ миллионаш болча наьха вахара хьалаши къахьегами. 3200 км. дIоахал дола Байкалс - Амурски машининикъ хьалбаро советски экономикана юкъедоаладергда керда доккхий рузкъаш.

В. И. Ленина социализма декхар лийрхIад «общества беррига членаш мел эшача хIаманца кхоачам болаши паргIата массе оагIорахьара дегIаaха йиш йолаши» Iалашбелга (т. 6, 232 оагI). Даим из декхар шийна хьалхашка лоаттадаьд парте. Вай хана дуккхаза а дегIачхкай торонаш. Цо КПСС XXIV съездага йиш хилийтар пятилетка керттера декхар хиларах тарра халкъа вахара материальни культурни боарам дикка айбе.

Эггара хьалха парти гIерт массе кхоачам болаш долча цIеноша халкъ Iалашде. Духхьал укх тIеххьарча 10 шера кердача квартирашка ваха хейнав 110 миллион саг, вешта аьлча, цхьан хаийцача Англеи Францеи бахача нахал дукхагIбараш.

Къахьегама овсарле лакхъялар бахьан долаш, хIаьта иштта законагIа доагIаш махиллара а шерагара - шерага лакхлу алапеш. Къаьстта лакхденнад уж кIезига алапи хиннача наьха, цхьайолча районашка юкъера алапеш ийдаьча наьха. Духхьал уж гIулакхаш бахьан долаш 1971 — 1973 шерашка алапеш лакхделар 31 миллион сага. вешта аьлча, хIара кхоалагIча болхлочуннеи гIулакхерча саген. 23 миллион сага доходаш лакхъеннай пенсеш, стипендеш дукхагIа ийдарн кхыйола мероприятеш чакхъяхарн бахьан долаш. Хоалуш — йиттта-ах процент — лакхденнад колхозхой къахьегамах луш дар. ХIаьта хIара советски сага дика хоалуш да: дегIаухаш я мехка экономика, тоалу цун вахара хьал.

Кхетадеш ма дий, цIагIа ахча дукхагIа хилча —сага эшар а дукхагIа хулга, цудухьа парти гIерт халкъо чIоагIа хоатташ дола товараш дукхагIа хьаделга вIаштIехьдаккха.

Ше эттача хьалхарча деношка денз Советски Iаьдало низ тIаберзабир капитализмах юхедисараш цIендаь дIа а доахаш, матерьяльни хьалаш тоаделга наьха дог-уйла айдар санна а доацаш, из сага духовни дегаахари общества гIулакхашка цо хьинаре дакъа лацари лерхIаш хургдола социалистически тайпара дола вахар чIоагIдара.

Партена, боккъалдар аьлча, гуш да, халкъа вахара хьалаш тоадара дола беррига гIулакхаш гаьнна кхоачашдаь доацилга. Цо де мел дезар ду. XXIV съездо цу даькъе белгалдаь беррига хIама дизза кхоачашхургдолаш. Ховш ма дий, хIара болхлочо, хIара коллективо ший къахьегам юкъебахьарца мара из вIаштIехьдаргдоацилга. Шоай граждански декхар дог-цIена кхоачашдар — шоай низагеи хьинарген хьежжа болх бари къахьегама дисциплина лораяри из да вахара хьал тоадара хиланза даргдоацар.

Къахьегамхой хьашташ партеи паччахьалкхени политикаца айхха дувзаденна долга къаьгга дика хьахьокх шерра яьржача социалистически яхьо. Массанена дага ма доагIий, парте тIахьехам баьчул тIехьагIа мел хьинарен беркатен къахьийгар соахка беррига мехко. Камаьхала а йоалаш хьинаре къахьегар иштта да 1974 шера партеген советски халкъаген КПСС ЦК-ас даьча Кхайкарала къахьегамхоша луш дола жоп. Эзараш предприятеш я хIанз встречни планагIа болх беш, паччахьалкхен заданеш дикка тIеххоачашъеш.

Ленински юбилей хьатIакхоачаш итташ эзараш бола советски нах шоай дега лоIамца юха а дакъа лоацаш хилар коммунистически субботнике. ЛоархIамеи дезеи ла хIара субботниках хьахинна, халкъа ший гIулакха дIадолха матерьяльни рузкъаш, цхьабакъда кхы а лоархIамегIеи дезагIеи да обществана лаьрхIа шоай лоIамах цар болх бар, дерригача халкъа башха - дика традици а хинна дIаэтта долча вай бIаьстанарча къахьегама цIейшка чIоагIа хьинар айденна массане къахьегар. Сийн хоастами хилба, Ильич ваь ди хьинарерча къахьегамца белгал мел даьккхарашта!

ТIеххьара шераш белгала да советски демократи дIахо дегIаярца, цу хьакъехьа араяьхай СССР Лаккхехьарча Совета лоархIамера цхьайола законодательни акташ: Советий балхах, депутатий статусах, дезалах, къахьегамах, унахцIенонах, дешарах, лаьттах, хин кхоачамех.

Капитала дунен классови къовсамо садикъача хана, советски общество гойт морально - политически цхьоагIо тIатIа айхагIа хулга, хьабу еррига классий а социальни группай а бокаргбоаца социалистически чIоагIам. Цу кIоарггача прогрессивни процессаца органически тарлуш да моллагIча къамех хилар бебашха доацаш беррига советски нах шоайла вIаши кхотабеш дола вежарашха бувзамаш. СССР чIоагIъечен дегIайоалаечен хIара къамои халкъои юкъехьош дола дакъа дика хьахьокха гIулакх хилар союзнии автономнии республикашта, автономни областаштеи къамий округаштен халкъий ДоттагIала орденаш ялар. Советски халкъа дегIауха социальни интернациональни цхьоагIо чIоагIъю керттера ниэ хила а хиннаб, кург а ба болхлой класс. Алхха цунна, хьех Ленина, «могаргда къахьегамхошта вIашагIкхета, кхотадала, шоай гIулакх хьалда котдаккхара, коммунистически общество хьалда чIоагIъира, хьалда из хьалхьара новкъостал де» (т. 41. 310 оагI).

Шеко яц, СССР Лаккхехьарча Совете хургдолча хоржамаша кхы а чIоагIагIа советски общество кхетаергхиларахи вай халкъа керда творчески хьинар айдергхиларахи.

Новкъостий! Дерригa вайна карагIдаьннар партеи халкъеи цхьоагIо чIоагIа хилар. Ленина парте кIаьд ца луш бу практически теоретически болх бахьан долаш да.

ХIанз массанахьа лакхехьара лохехьа кхоачаш еррига партийни организацешка, еррига обществе — хоалуш я коллективни творчества унахцIеней барттайнеи атмосфера. Из атмосфера хьакколлар балха ленински принципаши методаши чIоагIъяран дегIайоалаяран парте Централи Комитето, новкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюрое дIахьоча принципиальни наькъах хьахиннар да. Сих ца луши мадоагIарен дешаш къоастадар, чурапартийни демократи хилар, новкъостех тешар, цар яхачунга ладувгIар, опыти знанеши теркалъяр, дагадеха дика хIамаш майрра хьаллацар, тIанийца решенеш кхоачашъелга хьадехар, тIадилла декхара бехктокхаме хилар, телдае йиш йоаца: «Дош деларий — кхоачашде» иштта я хIанз эшаш йолеи ленински Централи Комитето шийгара масал гойташ йолеи стиль.

Укх тIеххьарча хана парте вахаре йоккха событи а хинна дIаэттай XXIV съезда заданеш кхоачашъяран тIеххоачашъяран тIехьа лоаттабеча къовсама керда низ бенна йола дIадахача шера хинна КПСС ЦК декабрьски Пленум. Л. И. Брежнева даьча къамаьла тIа пятилетка кхаь шера карагIдаьнначун массе а оагIорахьара критически анализ яьй, вай паччахьалкхенга йола геттара йоккхий резерваш гучаяьхай, мохк дIахо а дегIабоалабара наькъех йола масштабни предложенеш оттаяьй. ЦК Пленума оттадир принципиальни маIан дола декхараш. Йолаш йолча торонех пайда эцара керттера звено йола экономикана доал дара организационни структура тое лаьрхIад. ХIанзарча этапо дIадехарашка хьежжа парте оттаду боахама гIулакхий кхы а кIоаргагIа анализ елга Iалашдарах, тIанйеча решенеех боала пайда лакхбарах, капиталовложенеш юкъе а йохийташ планировани система тоярах дола дош. Цо дIадех боахама гIулакхашца лелабеш бола партийни никъ кхы а чIоагIбар, моллагIча участке ше вале а хIара болхлочо юкъара гIулакх бахьан ше бехктокхаме волга кхетадар.

Пленумо цIаьхха а хьакъехкар толамий кхетамца мах чIоагIа ховргдолаш, уж дIадахара нийса йола способаш белгала а йоахаш духхьала дIадувцалургдолаш, кердача хьалашка эггара чоалхане дола декхараш творчески къосталургдолаш парти хилар.

Кулгалдара бола парте лоархIам халданза лакхлуш ба. 50 шера цун мутIараш 400 эзар сагагара 15 миллион сагага кхоачаш дуккхагIа хиннад. Геттара лакхденнад наха юкъера цун сий, цунах цар бола тешам. Из коммунизма тIехьа лоаттабеча къовсаме вай эггара дезагIдола хIама да.

Коммунистий производственни общественно - политически хьинар лакхдара, дисциплина чIоагIъяра, болх тоабара лоархIаме стимул я партийни документаш хувцар. 12 миллион болча коммунисташа вайна массанена а деза дола Ильича сурт тIадоалла партийни билеташ хьанийцад хIайзле. Партбилеташ хувцар парте членаша шоаш хьалха латташ хилара лоархIам мел бехктокхаме хеташ кхоачашбу хьожилга а хинна дIаэттад.

Духха хе йоаццаш хиннача отчетно-хоржамий партийни конференцешка итогаш йир XXIV съезд хинначул тIехьагIа баьча балха. Iоаь опыт вIашагIтехар. Цар керттера теркам тIабахийтар хIанзарча этапе парте политика чакхъяккхара, бIарчча хьайиcача пятилеткана къоастамбеш бола лоархIам хургболча 1974 шера план толамца кхоачашъяра парторганизацей бола лоархIам а бехктокхам а лакхбара дешашта.

Конференцеша юха а беррига низашца хьахьекхар парте чIоагIал, коммунисташ шоай ленински Централи Комитета гонахьа кхотабенна хилар.

Мехка хьалхашка латта беррига декхараш кхоачашдеча дукххача даькъе идейно-кхетама балхах тийша хургда. Коммунистически общества сакхетаме къахьегамхой хьалкхебар къаьстта боккхача лоархIама декхар да. Дувцар да марксистско-ленински мировоззрене долла хIама чулоацача влиянех, дукххача наьха идейностен политически кхетамен юкъара боарам кхы а лакхбаларах, хIара саг а вахаре хIара денна хулача гIулакхашца коммунистически идеяй болча органически бувзамах. В. И. Ленина хьийхад: «Вахара гаргагIа хила. Болхлошен ахархошен денна шоаш беча балха тIа гIулакхаца хьадеча кердачуй дукхагIа терко е. ДукхагIа тахка из кердалар мел коммунистично да» (т. 37, оагI. 91). Шин системас вIаши духьала ира къовсам лоаттабеча хьалашка антикоммунизманеи антисоветизманеи духьала, буржуазни идеологена духьала лоаттабеча къовсаме тIа-тIа дукхагIа ниэ тIабахийта беза. Уж беррига доккхий декхараш вайна хьалхашка латтаргда йIаьххача хана, уж кхоачаш а дулургда, кхоачашде а деза еррига партийни организацей низашца.

БIарчча хьайиначa КПСС XXIII-чен XXIV-чен съездий решенеш кхоачашъеш партеи халкъои къовсам лоаттабаь ха белгала я мохк дегIаухаш кIоаргга, дика хувцамаш хиларца. Цу шерашка реальни вахаре къаьгга гучаяьлар боккъонца хинна яьннача социалистически общества керттера белгалонаш. ЦIаккха цхьанне а кхоачаш ца даь декхараш кхоачашдеш, кхоачамбоацараш майрра дIа а доахаш, гIана тIехьа гIа боаккхаш, парте бIубенна а нийса а дигар халкъ адамий историе чухь эггара хьалха коммунистически общество хьаяра цхьанне а ца баьча новкъа. Цо КПСС Программа тIа оттабаь принципиальни никъ дIахьу, тахнарча ден проблемаш бух соццаш де лерхIарашца ювза а ювзаш. Парте хадданза дегIакхувл коммунизмах дола ленински Iилма хIанзарча хьалашка машша. Цу хана баьча геттара боккхача балхах хьахиннар тахане а хоалуш да. ХIаьта кхоанарча наха цар массаза а лададохийтаргда 60—70 шерашкарча ленинций ноахала карагIдаьнна денал дола гIулакх.

Укх тIеххьарча шерашка даьр дага а лоаттадеш, ала йиш я: вай цIаккха а хиннаяц иштта йоккхий торонаш. Парте цIаккха а практически гIулакхий плана юкъедахийта йиш хиннаяц ишттал доккхий декхараш. Ленински парте кулгал а деш мехко бIубенна чIоагIа гIа бахаро, цун йоккхийча аренашка даьржача балхаша гойташ хьахьокх уж декхараш кхоачашдаь хургхилар, кхоачаш а дерга.

II. МАШАРА ТIЕХЬА, СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА ТIЕХЬА ЛОАТТАБЕЧА ИСТОРИЧЕСКИ КЪОВСАМЕ ХЬАЛХА ЛАТТАШ

Новкъостий! Вай мехка кхел В. И. Ленина цахаддаш ювзаш хиннай беррига революционни бувзамца, дерригача адамий перспективаща. Дуне дегIаахара керттера тенденцеш хьахила йолалушше а бIарчча зама хьалха йовза ховш хиннав из. Из наггахьа мара хулаш доаца ленински гене хIама дика аьннад башха-дикача советски поэта: «Лаьтта беррига цкъара чулоацаш гора хано дIахьуладаьр».

Империализм Ленина йийзай из социалистически революци хула ха гаргакхаьча юкъ хиларах тарра, из вахаро бакъдаьд реальни практикаца Россе, хIаьта цул тIехьагIа кхыча мехкашка а.

Ленин тешаш хиннав пролетарната диктатура къаман низ болчара дунен политикана хоздамбешйола влияни юлургйола интернациональни низ а хинна дIаоттаргхиларах. Из а бакъхинна дIаэттад. Дунен социалистически система адамий общество дегIаахара хоадамбеш йола фактор а хинна дIаотташ латт.

Ленина дIакхайкадаьд: Советий Iаьдало тIа-тIа дукхагIа воздействи ергья дунен халкъашта юкъерча революцена ший боахама политикаца, аьнна. ХIанз вай мехка меттел, социализм коттъяьннача кхыча мехкий а опыто бакъду из Ленина хьалхе а гуш хиннар.

Ленина яьхад: тоIадаь доакха халкъаш «гIоваттаргда» кердача вахара доакъашхой санна, из кхолларащ санна» (т. 39, оагI. 327). Мукъадаьннача мехкий бIаьш миллионаш болча наьха дийнача практико гойташ хьахьокх хургдар ховш аьнна уж дешаш а бакъхилар.

Ленина хьалхе а хьааьннад «еррига дерригдунен капитализма» кризис лаккхъяланза ярг ца хилар (т. 45, оагI. 402). Из беррига шаьра хьахьекхад капитализма дIахорча историе.

Дизза бакъхилар Октябро хьайийллача замалахь дегIаахара вIашдухьаларча шин наькъах Ленина хийтар: цхьан оагIорахьара — дунен социализм дегIаяри чIоагIъялари, еррига революционни прогресс дIахьалхашка ялар, шоллагIча оагIорахьа — дунен капиталистически система йожари йохари.

ХIанз беррига нешта бIаргагуш я социалистически содружества мехкаш толамца, бIубенна дегIаахаран капитала дунен тIа хулаш латтачоаи юкъера цецвоаккха эргалонаш. «Кризис» яха дош малхбузен кепайоазон оагIош тIара дIадалац. Из «цIаьхха хулаш хилар» дувц. Бакъда укхаза цIаьхха яхилга вIалла долаш а дац. Капиталистически строя кризисаш хьахулийташ дола органически айпаш дукха ха хьалха денз Маркса, Энгельса, Ленина гучадаьхад. Вай парте, кхыча мехкий коммунисташа, 1969 шера хиннача компартей совещане дийцад капиталистически системана кхы а халонаш хургхилар. ХIара дено бакъду уж хIамаш.

Кризисни гIулакхаша цхьан ханна айпъяхай империализма дукха йола керттера центраш. Цхьа орг хиве вIашагIхьарч цун гIоарал доадеш йола экономически, политически, чура, дунен халкъашта юкъера факторащ.

Капиталистически мехкашка йолаш я машара хана цIаккха ца хинна инфляци, юха ца соцалуш лакхлу вахара мах, хIаьта вокх оагIорахьа геттара чIоагIа лакхлу монополеша ду пайдаш. Укх тIеххьарча шин шера духхьал кхачан маьхаш Франце—21 процент, Итале — 22, США — 31, Англе — 33, Японе 36 процент лакхденнад. Цхьан ханна Iов бе болх боаца нах, цхьадолча мехкашка производство лохъяла йолаеннай. ДIахо а ирлуш я США-на, Малхбузен Европана, Японена юкъера вIашдухьаленаш, капитализма валютни система кIоаргга кризис тIаэтта я, къиза ювл торгови конфронтаци. ДIаяьржай империализманеи «кхоалагIча дунен» мехкаштеи юкъера антагонизм чIоагIа кIоаргьяь йола дукха хьалха денз Iайна лаьтта энергетически кризис. ООН хIанз йолаш йолча сессе цар хаьдда хьаккхайкадир монополеша цхьаккха хIама теркал ца деш шоай ресурсаш йовхаш хинна ха кхы юха оттаргьяц аьнна.

Нагахьа санна политически хьал дийцача, тIаккха гуш да капиталистически мехкашка Iаьдала сий дожар. Хьалхашка увтта проблемаш къоастае ца могаш из хилар тIа-тIа дукхагIа гучадувл цунгара. Цо йохаеча юг тIалатта строй, хадданза правительственни кризисаш хулача кхоачаву. Къахьегача наха тIа-тIа дукхагIа кхетаду эксплуатацепеи буржуазни Iаьдалаи юкъе хадаргбоаца бувзам хилар.

ЧIоагIа хьовш да классови довнаш. Коммунисташа хьалхе а яьха махиллара, забастовочни болам тIа-тIа дукххагIа паччахьалкхен - монополистически системана, правительствай политикана духхьала дукхьала увтт. Консерваторий правительство дIаяьккха Англера лакхбенна дерригача къаман болхлой болам, цIаккха а ца хиннача тайпара йола ФРГ-ера забастовкаш. Италера, Францера, Японера, кхыча мехкашкара доккхий классови тIемаши аьрдехьара низаш хьалхьари. Латински Америка халкъаша чIоагIа лоаттабу къовсам иштта я къахьегамхой чотах кризиса кIалхарьяла гIерташ буржуазе леладерашта хьадда хIама тохаш хилара тешал деш йола алхха цхьайола факташ. Цу даькъе боккха лоархIам болаш я шоай денал холуш лакхденна йола профсоюзаш.

Доккхача капитало долча хIама оарцагIдоаккх — реформистски маневраш а, дукххача наха еча информацеца общественноста уйла шийга яккхар а, духхьалара репрессеш а. Капитализма гIоарал дукхагIа ме дох дикагIа хьагIучадоал цуп лазараши айпаши, дорхагIа дувц цо социализмах, Советски Союзах дола аьлдиттащ. Социализмах бувзача оапаща къайладаьа тIерт нийрча дола капиталистически вахар. Цкъа даьха ца Iеш дукхаза а кризис эттача, гIайттача революционни низашта буржуазе духьаллоах реакце низаш. Капиталистически дунен гайп-тайпарча районашка хьалхьув неофашистски элементаш.

Эггара драматически форме хьагойт из Чиле хиннача событеша... Бакъда, адамашта дицлургдац нацисташа даь зуламаш. Новкъост Луис Корвалан, беррига чилийски патриоташ мукъзбоахилга дIадехаш бола болам шер а чIоагI а лу. Вай теш кортамукъален байрахх Чиле юха а урагIйохийтаргхиларах!

XX-гIача бIаьшерен дийлагIа дакъа тIакхоачаш кхы а чIоагIагIа декаш да Ленина дешаш: «Миччахьа хьажарах — хIара гIа мел баьккхача нийслуш да адамашта хьем болццаш кхоачашдулургдола декхараш. Новкъарло ю капитализмо». (т. 24, оагI. 17). Цо общественни рузкъа лечкъадара гIо даь ца Iеш, из хьалераш боацабара новкъостал а ду. Новкъарло яь ца Iеш, цо кхерам тIатосс. Ленина дешашца аьлча, адамий общество яхара долча хьалашта шоашта а.

Ленина хьалхе а хьахайташ хиннад дунен цхьоалагIча тIема тIехьа кхы а керда тIемаш хула тарлургхилар. Октябрь котбаларо йиш хилийтар цу зуламерча тенденцена эггара хьалхарча социалистически паччахьалкхен низ а дунен халкъашта юкъера политика а духьала оттае. ДIаболабелар геттара боккха бола машара тIехьара къовсам. Цу къовсамо лерхIар духхьал цхьа машар, фуннагIа даь а машар хилийтар дацар, халкъаш шоай лоIаме хургдолеи шоай лоIаме, арахьара юкъе ца лелхаш кортIамукъа цар шоай кхел къоастае йиш хургйола хьалаш тешаме Iалашдергдолеи нийсхони демократически машар хилийтар дар. Из лаьтта бахача беррига наьха хьашташка кхоачашдола дерригача дунен исторически декхар дар. Из декхар кхоачашдара тIехьа латтача къовсаме Ленина даькъе хьалха а латт.

Цо машара гIулакх де оттаяьй ший низ бола экономически оборонни потенциал, политически дозали авторитети. Ший союзникащеи доттагIащеи айхха вIаши доттагIал а леладеш КПСС гIерт машар лорабара интернациональни доазонаш йиш мел я шерде, из заман эггара боккхагIа лоархIам бола декхар хьинаре кхоачашдара махулла дукхагIа политически общественни низаш юкъеоза.

КПСС XXIV съездо оттабаь арахьарча политика никъ лоарзагIа ца доалаш хьинарен дIакххахьарах геттара лоацача хана доккхий толамаш даьхад.

Социализма кхыча мехкаща цхьана даьча гIулакхаши гIо дир вьетнамски халкъа турпада къовсам котало йоаккхаш чакхбаккха. Гаргарча Малхбоалене машар тIехьа гIулакх къоастадаря болх дIаболабаьб. Советски Союза цхьайолча йоккхийча капиталистически паччахьалкхенаща даьна договорашеи кхыча соглашенешеи гIо ду дунен халкъашта юкъе лелача гIулакхий практике низ юкъе боалабар дIадоаккхилга чIоагIдара. Из дарца дукхагIдолча даькъе чакхдаьхад машара Программа хьалхарча пункта тIа оттадаь декхараш. Цул шоллагIча пункта тIа маяххара чакхдаьхад Европе хиннача тIема итогаш чIоагIъярга европейски паччахьалкхений дозонаш дукхагIчар къоабалдарга дига лоархIаме дипломатически гIулакхаш. Машара Программа кхоалагIчеи йиъалагIчеи пункташка лаьрхIа махиллара, вай мехко дIадоладир герзаща кийчлулга соцадара гIулакхаш. Цу паькъа тIа баьккха боккхагIа бола гIа ба ядерни тIом ца хилийтара тIехьа баь советско - американски барт. Программа пхелагIча пункта тIа маяххара, Советски паччахьалкхено шийгара дикка дакъа юкъеьду колониальни Iоаткъамах юкедисача кхуврчашта, неоколониализмана духьала лоаттабеча къовсама юкъе. Юххера а, массанена а довзаш да машара Программа ялхлагIча пункта тIа лаьрхIа дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш шерра, цхьатарра бокъо йолаш, вIаши пайдане долаш леладар дегIадоаладара деш дола пайдане гIулакхаш.

Из беррига дар а бахьан долаш дунен тIа нийслуш дола чоалхане хIамаш переговораш ярца къоастадара дика хьал хьахиннад. СССР-гара тIема кхерам боагIа яхар фаьлг болга дIахайтад, герзаш хьаделга сихде яхаш антисоветчикаша беш бола тIахьехам дош долцаши харци хилар гучадоалаш латт. Дунен тIом хинначул тIехьагIарча 30 шера эггара хьалха миллионаш болча наха паргIата садаьккхар, хIара денна долча вахаре дунен халкъашта юкъера кхохкам цахаддаш чIоагIбаргара кIаьдбарга долларах хьахинна керда хьал дайзар Машара Программа вахаре кхачашъяра тIехьа партеи Советски паччахьалкхенои беш болча деналерча, делерхIар фуд ховча балхо керда а, керда а миллионаш болча наха хьалхашка хьагойт социалистически строя гуманистически чулоацам, адамле тIема кIалхара дакха могаргдолаш ше хиларах теша а беш.

Советски арахьарча политиках хьахулар сенах латт аьлча, из латт СССР духхьал машар оттабара тIахьийха ца Iеш, хIара дипломатически гIулакх массаза ду, хIара соглашени массаза ю гIоагIа, нийсхон машар бокъонца гаргакхувла хьадда гуш дола гIулакхаш чакхдоахаш хиларах.

Массанена а гу вай арахьара политика леррагIа чакхйоахаш а принципиальни а йолга. Уж е кхы долча мехкашка хулаш долча хIамай кIоаргга лоархIам я беш йола из конъюктурни хувцамех тийша хIама долаш яц. Цох доаллар тIанийцача декхарашта тешаме хилар да. цудухьа СССР лархIа бокъо йолаш я ший партнераша а иштта никъ лелабергба, аьнна.

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела, СССР Министрий Совета Председатела, Политбюро кхыча членашаэ США, Франце, ФРГ, Японе, Инде, Iарбий, кхыча дукххача а мехкий лидерашеи кхыча политически деятелаши хулаш дола вIашагIкхетараши переговораши дунен халкъашта юкъера гIулакхаш позитивни дегIадаккхара ларда а хинна дIаэттал. цар гIо ду дунен тIара хьал лертIалаккхара, тIа-тIа хоалуш латта политически экономически гIулакхаш цхьана леладарех дикагIа беркат долар кIоарг а ду.

Москва оазага хIанз чIоагIа теркам тIабохийташ ладувгI массанахьа а. Советски Союзо леррагIа лелабу машара наькъа лоархIам ца бича йиш йолаш вайи цхьаккха а паччахьалкхен деятель. ХIаьта тIехдаькка аьннад ала йиш яц: цIаккха а селла доккха хиннадац СССР дунен халкъашта юкъера сий, цIаккха а дунен тIарча гIулакхашта цо ю влияни селла дукхача оагIонашкахьарен кIоарген хиннаяц. хIанз санна цIаккха а хиннаяц цун арахьара политика селла чIоагIа лоархIашен тешам беннея, аьлча.

Коммунистически парте, Советски паччахьалкхено карагIдаьнначун тIа соца а ца соцаш цIаккха а лаьгIбаш тIема духьала ше лоаттабу исторически тIом. Цунна гIулакх деш я вай парте хьалха йоаха керда майра инициативаш. Цунна гIулакх деш ба из де лерхIар бахьан ший низаш ца кходеча новкъоста Л. И. Брежнева кIаьд ца луш бу болх. Ленина даьхено леладеча гIулакхаша дерригача дунен тIара вай доттагIий гIалбуг.

Европа историе чухь эггара хьалха машаре цхьана дахара конструктивни ларда тIа де гIертад вай овлан тIарча политически, экономически, культурни бIарчча гIулакхаш. Кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен Европа юкъарча совещане цхьа тайпа толамаш даьхад. Цул балха тIа тIеххьарча хана карагIдаьннарий бе беза мах а беш, вай лархIа бокъо йолаш да дакъа лоацаш мел барий боккха бехктокхам кхетабаро гаргарча хана паччахьалкхенашта керте латтарий совещани тоаламе чакхъяккхаргхилар, цо цун решенешта боккхагIа лоархIам а лургба сий а доаккхаргда.

Хьалхара баькка бале а гIа баьккхаб тIема кхохкам кIаьдбара. ХIанз дувцар да СССР-и США-неи юкъе еш йола ракетно - ядерни герзашта доазув декхарах йола переговораш дIахо яхьарах. Из дара эша хьалаш долаш да. Вай партенеи мехкаи кулгалдераш тийша ба дикадар де а ловш цхьатарра кхерамзле хилара принцип а леладеш гIулакх дIадихьача Централи Европе тIемаца кийчдаь низаш герзаши кIезигдара Вене переговораш еча а дика гIулакхаш чакхдаха йиш хургхиларах. Социалистически содружества дIакхайкаду НАТО а Варшавски договора организаци а цхьан ханна дIаяккха, е хьалхара гIа боаккхаш цар тIема организацеш дIаяха ше кийча хилар.

СССР-а дIахо йодача хана а де мел эшар дергда Iарбий мехкий законни хьашташ лорадара, гаргарча малхбоален кризис дIаяккхара шийгара доагIар юкъе хьоргда, агрессора тоам хургболча тайпара йола «урегулировани» ятаргьяц. Из хургдар машара гIулакха, къамий - мукъален тIехьа лоаттабеча къовсама хьашташта зене дола хIама. Иштта хила йиш яц е иштта хург а дац!

Дунен халкъашта юкъерча арене карагIдаьннараш шеко йоацаш да. «Шийлача тIема», метта кхохкам лаьгIлуш хилар — тIагIертта къовсам лоаттабеш хьахинна боккхача лоархIамера котало. ХIаьта кхы кIезигагIа низ тIабахийта безаш дац хинна хувцамаш дIа чIоагIделга, уж юха ца дерзийтара тешшаме гаранте хилар. Сатийна сов ца бахьан дац. Бакъ ма дий иштта а адамаш хьалакдеш долча герзагI хьалдикъача дунен тIа дIахо кхы а дукхагIа герз хьаделга, керда тIема базаш вIашагIехкилга, тIом хьоабара кхерам бола дукхха дешаш къоастаданза долга, кхохкам лаьгIбара духьала йола провокационни антисоветски кампанеш каст-каста елга.

Дерригача дунен халкъашта юкъерча хьала негативни воздействи ю империализма реакционни низашта товр деча хIанзарча пекински лидерий национал - шовинистически антисоветски политико. Боарам боацаш эхь дайна Ленича партех, советски халкъах доацар дувц цар. Цар кхерамерча, кхохкам лаьгIбара духьаларча, дунен социализм йохаяра тIаерзаяьча курсо доккха зе ду дерригача халкъий хьашташта. ХIаьта тIехь - тIехьагIа чIоагIагIа а латташ цунна духьала латт машарен социализмаи гIулакха тIехьа мел бараш.

ЧIоагIа а хаьдда а дунен халкъашта юкъера хьал тоадара моастагIашта духьала латташ, цар тийшача балхана леладерашка фийла а хьожаш, вай парти машара новкъа карагIдаьннараш лораде хьинар айдара тIехьа я, шерра машар оттабе гIерт. Цунца цхьана КПСС-а кIаьд ца луш йоакхо ю, дIахо а ергья Советски паччахьалкхен обороноспособность чIоагIъяра. ХIанзарча хьалашка из вай машарера вахар хьалдара хиланза барг боаца тешам ба.

Вайна бIаргагуш эргайоалаш латта дунен халкъашта юкъерча гIулакхий система хIанзарча ханарча кIоарггача социальни тенденцеша, эггара хьалха — керттерча революционни низий: социализма, болхлойн къамий-кортамукъалени болама позицеш чIоагIъярцеи цун влияни дегIаярцеи ювзаенна я.

Ховш да, дунен халкъашта юкъерча арене пайда боалаш йола инициативаш социалистически мехкашкара хьайоагIаш йолга. дунен гIулакхашка социализма дегIабоагIаш бола лоархIам, чIоагIлуш йоагIача цар цIоагIонца, вIаши бартагIа болаш лелаеча политикаца айхха бувзабенна болга. Цу даькъе боккха лоархIам болаш да вежарашха йолча партейи паччахьалкхенийи кулгалхой Крыме вIашагIбеттабалар. хIаьта иштта Варшавски Договора юкъе доагIача мехкий Политически консультативни комитета совещанеш а. ХIаназа Варшаве чакхъяьннача совещане доакъашхоша машаре вахар, кхерамзле, социальни прогресс Европе Iалашъе керда толамаш даха торо хургйола доккхий декхараш белгалдаьд. Гаргарча Малхбоалехьарча хьалах, Вьетнама халкъаца, Чиле патриоташца барта хиларах йолча заявленеш тIа хьахьекха я леррагIарча интернационализман машара, демократе, социализма гIулакха мутIахьа хиларен ларда тIа хьахинна йола социалистически содружества коллективни мени.

Социалистически содружество дегIайоалаяра боккха лоархIам болаш дар ер шу доланлуш новкъост Л. И. Брежнев Кубе вахар. Советски Союзо могаду Куба дунен халкъашта юкъера позици чIоагIъялар. социализм хьалъеча цунна карагIдаьннараш.

Новкъостий! Дерригача дунен тIа хозаш ший хана дIакхайкабаьб В. И. Ленина хьаллаьца хинна «Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» яха майра тIахьехам. ДIаяхача итташ шерашка цу тIахьехамах хиннаб социализм, болхлойн къамаш мукъадахарен болам вIашагIтохаш бола реальни низ. Массанена ховш да СССР-а кхыча социалистически мехкаша новкъостал деш, хьаллоацаш хинна децаре тIеххьарча хана хиннача лоархIамерча къовсамашка къамаш мукъадахара низаша толам баьккха хургбоацилга. Дизза а хоадам боллаш а Азе, Африке, Латински Америке халкъаш империалистически низашта кIалхар дахар духьа, цар социально - экономически прогресс, дунен гIулакхашца цхьатарра бокъо йолаш цар дакъа лацар бахьан долаш бокъонца къовсам лоаттабеш мел бараша масса хана кхетабеши хьаллоацаши ба Ленина парте оагIонгахьара. ДегIайоагIача паччахьалкхений къамий хьашташ бахьан бокъонца латташ вар социализма дуненца вIаши гIулакхаш леладер. царна мутIахьа хилар вахаре лоархIам болаш долга кхета ца деш хургвац, антисоветизман антисоциалистически позицештен духьала воацаш хургвац. хIана аьлча цар янза ца йоалаш хьаю антипатриотически политика.

Эггара чIоагIагIа влияни еш бола хIанзарча ханара политически низ ба дунен коммунистически болам. Ленинал тIехьагIа дIадахача ах бIаь шера коммунистически партеш 49-негара 89-нега кхоачаш дукхагIа хиннай. Цар торонаш боарам боацаш лакхъеннай. Компартеш масса хана а санна, болхлой класса хьашташ бахьан, къамий хьашташ бахьан лоаттабеча къовсама хьалхарча мугIаре латт.

Пхи шу хьалха Москве хиннача совещане коммунисташа дIакхайкайир цхьа барт а болаш империалисташта духьалара конструктивни платформа. Тахан вай ала бокъо я: цу хана оттадаь дукха декхараш кхоачашдаьд, аьнна. Марксистско-ленински партеша тахан шоай теркам тIаберзабу хувцалуча хьалаша царна хьалхашка увттаеча проблемашта. Уж къоастаяра эшар марксизма-ленинизма принципий, пролетарски интернационализма ларда тIа цхьоагIо хилар, коллективни низаш оарцагIдахар да. Цу тIара хьайолаяь дукххача вежарашха йолча партеша. общество дегIа йоалаяра бола коммунистически болама лоархIам дIахо айбара. цун политически а идейни а кхотабалар чIоагIдара тIаерзаяь предложенеш увттаю. Вежарашха йолча партеша цхьана КПСС кийча я уж гIулаххаш кхоачашдар духьа мел эшар де.

Новкъостий! Ленински парте, Советски паччахьалкхено дунен халкъашца леладу гIулакхаш вай мехка коммунизм хьалъяра тIехдаьнна дика хьалаш Iалашдара, дунен социализм чIоагIъяран тIом ца хулийташ юхатохаран, мукъален тIехь лоаттабеча къовсама керда толамаш бахьан массе оагIорахьара, Iалаьмата чоалханеи халеи болх ба. Бокъо а йолаш ленински дешашца ала йиш я: Советски Iаьдало «дIахо йодача хана а дергда вай низ мел кхоачар дунен хьалкъашта юкъерча болама новкъостал дара, адамле капитала Iазапа кIалхарен лоаллахеи яккхарга бода никъ Iалашбаран сихбаран, социалистически общество хьаран халкъашта юкъе чIоагIа, нийсхон машар оттабаран» (т. 36, оагI. 123).

Вай партена, советски халкъа, коммунистически болама дерригдунен - исторически карагIдаьннараш айхха ленинизмаца дувзаденна да. Шеко йоацаш цунах тешам бенна хилар вай сийлахьарча гIулакха кердача толамий тешал да. Даим цун йоакхо ю вай парте, Централи Комитета, Политбюрое, новкъоста Л. И. Брежнева.

Ленинизмах тешам бенна хилар вай хана сенах гу коммунисташта?

Из гу Ленина хьийхача новкъа лоарзагIа ца доалаш дIаахарах, коммунизм хьалъяра трецини декхар ленински хьисапе кхоачашдар: коммунизма материально - технически база хьалъяр, дIа-хьа леладу общественни гIулакхаш тоадеш эгадахар, коммунистически идеалаш йолаш керда саг хьалкхевар.

Ленинизмах тешам бенна хилар — из социалистически содружество кхотаяр, цунна карагIдаьннар массе оагIорахьа чIоагIдари лорадари.

Ленинизмах тешам бенна хилар — из социализма, болхлойн къамий-кортамукъалени болама юкъера солидарности бувзами дIахо чIоагIбар, коммунистий дерригача революционни низий интернациональни цхьоагIо чIоагIъяр: из болхлой класса, къахьегама халкъа хьашташ бахьан империализмана духьала леррагIа къовсам лоаттабар.

Ленинизмах тешам бенна хилар — из чIоагIа. бакъболеи демократически машар бахьан, бе-бе общественни строй йолча паччахьалкхенашта юкъе леладеча гIулакхашца машаре яхара принципаш чIоагIъяр, халкъаш кхычарех тийша хIама доацаши кхерам боацаши дахара тIехьа лоарзагIа ца воалаш къовсам лоаттабар.

Ленинизмах тешам бенна хилар—из Ленински тайпагIа йола парти массе оагIорахьара чIоагIъяр, аьттехьарен «аьрдехьарен» оппортунизм хоадам боллаш юхатохар, марксистско-ленински теори творчески дегIайоалаяри цун ларда тIа нийса политика хьаяри.

Новкъостий! Низ берехи тIемехи, хоарцонахи зуламехи лаьтта цIендаь мел гаьна даьна ший коммунистически сийлен хургдолчунга адам дIакхоаче а, цунна даим дага латтаргда коммунизма эггара хьалха кхаьчарна керте Ленин лаьтталга, бокъонца мукъача, кердача дуненна ларда еллар из волга.

Даькъала хийла ленинизм! Даькъала хийла Ленина гIулакха хургйола коталонаш! Даькъала хийла сийлахь - йоккха ленински парти!

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ДИКАГIБАРИЙ ЦIЕРАШ ЙОАХ ХАЛКЪО

Аргунски «Пищемаш» завода механо - сборочни цех къаьстта дика кийчъбый тахан. БIарг тIаоттаргболчча дIатеха доахк вай хьамсарча парте, правительства кулгалхой портреташ. Иштта цига гуш да «Къоастамбеча шера хьинарера къахьегам», «ЧIоагI а луш хозлойла ва сийлахь-йоккха Даьхе», «16-ча июне — дерригаш а кхаж тасса гIо» яхеи кхыдолеи плакаташ, лозунгаш. Иштта кийчъяьча цехе 23-ча апреле делкъел тIехьагIа пхи сахьат доалача хана завода пхи бIаь гаргга болхло, инженерно - технически болхло, гIулакхера нах вIашагIа а кхийтта къахьегамхой юкъара собрани хилар. Из хетаяь яр Нохч - ГIалгIай АССР-гара № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаташ оттабара.

Болхлой юкъара собрани хьайийллар завода партийни организаце секретара Драмарецкая Надежда Николаевнас.

Собране дакъа лоацараштa хьалхашка къамаьл ду ширпотреба участка слесара, коммуниста, коммунистически къахьегама ударника А. А. Салангиреева. Аргунски «Пищемаш» завода коллектива цIерагIа № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавара цIи яьккхар цо Коммунистически парте, Советски паччахьалкхеи, дунеи халкъашта юкъерча коммунистически боламе цIи хеза волча КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Подгорный Николай Викторовича. Собране дакъа лоацараша чIоагIгIа тIоараш а тохаш массава раьза а волаш гIанийцар цо аьпар.

Слесара нов. Салангиреева аьннар хьаллоацаш къамаьл дир механо - сборочни цеха токара, коммунистически къахьегама ударника А. Эбишева.

— Вай Даьхе ниэ болашагIа хилийтара, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра новкъоста Подгорне беш бола болх советски наха дика бовзаш а цар чIоагIа лоархIаш а ба, — аьлар цо.

Трибуна тIа ва слесарий - сборщикий бригадир, коммунист В. Устинов.

— Вай завода коллектива цIерагIа аз предложени лу № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаталла механо - сборочни цеха слесарий-сборщикий бригада бригадир Бисултанов Жамлайл оттаве.

Ткъеста шу гаргга ха я халкъа боахама тайп - тайпарча участкашка Жамлайл къахьегаш вола. 1958 шера деиа 1962 шерага кхаччалца из къахьегаш хиннав «Чечингстрой» треста СМУ-4, Шалински райпромкомбинате, № 4 йолча Аргунски ТЭЦ-е. Завод болх бе йолаеннача 1962 шера денз цахаддаш башха-дика къахьегаш ва Жамлайл «Пищемаш» заводе. Цига къахьегаш воллашехьа чакхъяьккхай цо сайрийнара школа. Хьинаре къа а хьегаш башха - дика толамаш цо дахарах дукха паччахьалкхеи совгIаташ тийнад нов. Бисултановна. Царна юкъе я Ленински Юбилейни медаль, «Знак Почета» яхеи Къахьегама ЦIеча Байракхеи орденаш, кхыдола совгIаташ. ДикагIвола производственник хиларах тарра 1966 шера дIанийцар из КПСС членалла. Цо цIенеи диззаи кхоачашду цеха партийни организаце секретара, завода партбюро члена декхараш.

№ 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаташ новкъостий Н. В. Подгорный, Ж. Бисултанов оттабара енна предложенеш хьаллоацаш къамаьлаш дир ЖКО электрика, профсоюза завкома члена, коммунистически къахьегама ударника В. М. Волнякова, завода вокхагIволча диспетчера П. М. Пиноева, завода директора Р. М. Гайтарова.

Собране дакъа лоацаш хиннараша массава раьза а волаш соцам бир № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаташ Н. В. Подгорный, Ж. Бисултанов оттабе.

Сурта тIа: Аргунски «Пищемаш» завода болхлой собране; собране къамаьл деш ва ширпотреба участка слесарь, коммунист А. Салангиреев.

И. ПЛИЕВА сурт.

* * *

22 апреле МагIалбика бурув тохача балхий управлене бурув деттараш, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах вIашагIкхийттабар СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Собрани хьайийллар управлене партийни комитета секретара Щукин Федор Васильевича. Цо белгалдаьккхар СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттавара шоаш дезача дийнахьа — Владимир Ильич Ленин ваь 104 шу дузача дийнахьа—вIашагIкхетар доккхача беркате хургхилар. баьчча васкеташ диэза кхоачашдеш волча сага цIи яккха езаш хилар.

Цо лоаца къамаьл даьчул тIехьагIа йист хила дош эц № 926 йолча буровой комсомольций - кагирхой бригада бригадира коммуниста Попхадзе Гурами Гонгорьевича.

Управлене коллектива цIерагIа цо № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат веш бурильщик Эсмурзиев Хьамида Шарпудина оттаве предложени лу.

Попхадзе предложени хьаллоацаш къамаьлаш дир лаборанткас Даненко Нина Ивановнас. бурильщика Муружев Баболе, управлене керттерча инженера Бухаров Геннадий Степановича, групкомсорга Сысоев Генназе, кхычар.

Собране хиннача берригача наха раьза а хиина № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа Эсмурзиев Хьамида Шамсуддин кандидаталла оттаве соцам тIанийцар.

* * *

Грозненски вагонни депо хинна хоржамашта хьалхара собрани хьайийллар профсоюза местни комитета председатела Мурашев Михаил Александровича. Къамаьл де дош лу вагонашта текущи ремонт еча цеха бригадира коммунистически къахьегама ударника Петренко Владимир Михайловича. Цо предложени йир № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла Нохч - ГIалгIай республикагара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа КПСС ЦК машиностроене отдела заведующи Фролов Василий Семенович кандидаталла оттаве.

Фролов Василий Семеновича фабрично - заводской дешара ученикалла дIаволаенна воккхача партийни кулгалхочунга кхоачаш къахьегама никъ баьб. Ше моллагIча гIулакха тIа хиннавале а Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени гIулакха тешаме волаш хьавенав. Нов. Фролов Василий Семенович парте XIX, XXII, XXIII съездий делегаталла хийржав, хIаьта КПСС XXII, XXIII съездашка КПСС ЦК членалла кандидат ваьв. Къахьегаме доккхий толамаш дахарах нов. В. С. Фроловна шиъ Ленина орден, шиъ Къахьегама ЦIеча Байракха а «Знак Почета» а орденаш еннай.

—Вайна массанена дика воза Фролов Василий Семенович,— аьлар къамаьл даьча вагоний осмотрщика Новиков Константин Васильевича. Цо новкъостал дар бахьан долаш депо керттерча цехашка вай ханара оборудовани оттаяьй.

Нов. Петренкос енна предложени хьаллоацаш къамаьл дир собране текущи ремонт еча цеха бригадира Дельмаев Валерий Васильевича а.

Собране хинначар массава раьза а волаш № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла Нохч - ГIалгIай республикагара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидаталла оттавир Фролов Василий Семенович.

* * *

Дукха нах вIашагIкхийттабар самардийнахьа Шелковской района «Коминтерн» колхоза хоржамашта хьалхарча собране.

Собрани хьайийллар колхоза парткома секретара Н. А. Юшкова. Цо дийцар гулбеннарашта «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода болхлоша, гIулакхерча наха шоай хоржамашта хьалхарча собране № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-ра СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал - полковник Герасимов Иван Александрович кандидаталла оттаваь хиларах. ТIакха ше И. А. Герасимова балха а, вахара а никъ гулбеннараштa дIабовзийтачул тIехьагIа парткома секретара предложени лу № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа И. А. Герасимов кандидат веш баь соцам хьаллаца.

Цул тIехьагIа укхаза къамаьл даьча ферма заведующе К. П. Погорелова, колхозхочо Я. Элемханова, керттерча ветеринарни лора А. И. Ахмедова хьаллаьцар инарал - полковника И. А. Герасимова кандидатура.

«Коминтерн» колхоза собране доакъашхоша массава раьза а волаш «Автоспецоборудование» завода болхлоша № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал-полковник И. А. Герасимов оттавеш яь предложени хьаллаца а цунгара цу округе гIолла баллотировани елга хьадеха а лаьрхIар.

Иштта, цу тайпара № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа инарал - полковник И. А. Герасимов кандидаталла оттавеш яь предложени хьаллоацаш хоржамашта хьалхара собранеш хилар цу дийнахьа Урус - Мартановски района «Гойтинский» совхозе, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университете.

КПСС ЦК-аи СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ СОЦАМ

1974 ШЕРА ЛИТЕРАТУРАИ, ИСКУССТВАИ, АРХИТЕКТУРАИ ДАЬКЪЕ ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ХЬОЖАЯРАХ

КПСС Центральни Комитетой СССР Министрий Советой, СССР Министрий Советерча литература, искусства, архитектура даькъе СССР Ленински Паччахьалкхени премеш хьежаеча Комитета предложенешка а хьежа соцам бу, 1974 шера Ленински премеш хьожае:

1. **Моисеенко** Евсей Евсеевича, СССР халкъа художника,—«ТIема шераш» яхача картинай цикл бахьан долаш («ЦIебараш кхаьчаб», «Новкъостий», «Гуржий боал», «Котало»).
2. **Симонов** Константин (Кирилл) Михайловича, писател,—«Дийнабараши байнараши» («Дийнабараши байнараши», «Iобешше а хилац салтий», «ТIеххьара ахка») бахьан долаш.
3. **Храпченко** Михаил Борисовича, академика, — «Писателa творчески индивидуальности литература дегIадари» яха книжка бахьан долаш.
4. **Хренников** Тихон Николаевича, СССР халкъа артиста, композитора, — оркестраца фортепианона лаьрхIа ШоллагIа концерт бахьан долаш.
5. **Чеканаускас** Витаутас Альгирдона, архитектора, авторски коллектива кулгалхочоа, **Бальчунас** Витаутас-Казимерас Мечисловона, архитектора, **Бредикис** Витаутас Юстинона, архитектора, **Валюшкис** Гедиминас Станиславона, Литовски ССР заслуженни гIишлонхочоа, архитектора, **Клейнотас** Альгаминтас Антанона, Литовски ССР заслуженни инженера, **Шилейка** Винцантас Юргиона, инженера, — г. Вильнюсерча Лаздиьнай яхача нах бахача района архитектура оттаярах.

КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Министрий Совета Председатель А. КОСЫГИН.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

КПСС Центральни Комитето партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарала жоп а луш дукхагIа лаьттанцара йоалеи хьайбайн продукташ яхара чIоагIгIа хьинар айдаь къахьегаш ба укх шера тха совхоза къахьегамхой.

Дика кайоалаш болх бу кхаш леладераша. Ийс дийнахьа аьха даьккхар цар бIаьсти аха дезаш хинна 4 эзар гектар лаьтта. ДIайийна баьинаб хьалха дIаюш йола ка бола культураш, гурахьа дIайийнача еррига культурашта подкормка яьй, удобренеш яхка хьаьндаьд, хIаьта хIанз обработка еш кийчдеш да хьажкIаш дIаювргйола лаьтташ. Уж балхаш дика вIаштIехьлаьха чакхдоах. Эстоев Хьажбикара кулгалдеча Барсукински отделенерча бригаде, Муцольгов Бембулат керте латтача Наьсар-Кертерча бригаде. Эстоева бригада сийна совхозе цIе байракх хьалъегIай.

Кхашкарча балхашка хьалха латтарех я тракторист Цуптольгова Люба. Цо ший Т-74 яхача трактораца хIара денна тIехкхоачашъю сменни норма, хIаьта лаьтта оахача хана норма 4,1 гектар йолча сменагIа 6 гектар оахам дора Любас. Хьокхамаш лакха долаш къахьегарах цIе вымпел а ахчан премеш а тийннай цунна, хIаьта района сийлен Доска тIа а яьккхай.

Иштта дика болх барца белгалвоалаш ва МТЗ-50 яхача трактор тIа болх беш вола тракторист, коммунист Колзоев Хож-Ахьмад а. 5—6 гектар лаьтта сменагIа оахар цо, норма 3,3 гектар йолча.

Паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча квартала план 106 процент кхоачашъяьй совхоза хьайбаш леладераша, хIаьта шура йохкара план 97 процентага кхоачае мара мацаьзар. Бакъда Аьлти-Юртарча шурий-товарни ферма коллектива (бригадир Костоев Хаматхан) вIаштIехьдаьлав шура йохкара план 106 процент кхоачашъе а планагIа лаьрхIар 326 килограмм йолча хIара кхоабача IаттагIара 395 килограмм шура яккха а. Цо хьахьокх шурий план кхоачашъе торонаш хиннилга, царех биззa пайда ца ийцалга. Совхоза фермашта юкъе хьалхара моттиг Аьлти-Юртарча ферма коллективо яьккхай. Цуи сийна ферме лотабаьб цIе седкъа, хIаьта коллектива ахчан преми а еннай.

Совхоза дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье котъяьннай хIара кхоабача Iаттагара хьалхарча квартале 630 килограмм шура яьккха йола доярка Социалистически Къахьегама Турпал Барахоева Лемкаи 635 килограмм шура яьккха йола Наьсар-Кертерча ферма доярка Костоева Хьаваи. Юкъера лаьрхIача а совхозе гIолла хIара кхоабача IаттагIа яьккхачул шозза дукхагIа я цар яьккха шура.

ХIанз 1 Майна хьалхарча къахьегама вахте а этта кердача къахьегама толамашца цIейча накъа йода совхоза коллектива, хIаьта цун сийна тIанийца декхараш 29 апреле кхоачашде дош а деннад.

Д. ПУТИЛИН,
«Назрановский» совхоза парткома секретарь.

Доккхий декхараш тIанийцад ийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза къахьегамхоша. Укх шера хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIаш, 28 центнер кIа, 250 центнер силоса лаьрхIа моша хьажкIа чуэца дош деннад цар. Уж декхараш кхоачашдара лерттIа Iан кийчо йир механизатораша. Ялат дIадийнача лаьтта эшшача боарамагIа органически минеральнии удобренеш екха подкормка яьй, хIаьта хьажкIаш ювргйолча кхай тIа йиъ эзар тонн кхо диллад. Боахама эшаргйола кхаш леладерий кадраш кийчйир.

Совхоза агитатораша, политинформатораша шерра айбаьб укх деношка къахьегамхошта юкъера агитационно - массови болх. Хоржамашта накъадолхаш яьржача агитмассови кампане цар дукхагIа терко ю КПСС декабрьски (1973 ш.) Пленума решенеша, КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарало, КПСС ЦК майски тIахьехамаша юртбоахама болхлошта хьалхашка увттаду декхараш дIадовзийтара.

БIаьстан юххьера балхаш ханнахьеи дикеи чакхдахара хIанз боахама звеношта, бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхле лелаю № 2 йолча бригада Альтемиров Бурой звенос.

Укх шера 432 гектар лаьтта тIа хьажкIа дIае езаш я цун звено. Цунах 200 гектар ялатаи 232 гектар силосаи лаьрхIа я. ХьажкIа дIаера балхаш 15 апреле дIадоладаьд звенос. СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамий сийна къахьегама вахте эттача звенос дош деннад укх шера хIара гектара тIара 50 центнер фуальяьха хьашкIаши 250 центнер силоса лаьрхIа моша хьажкIаи чуэца. Ер бутт бовлехьа хьажкIа дIайийна яьккха лаьрхIад звенос. ХьажкIа дIаювш шоай балха нормаш 1,5-зза 2-зза тIехкхоачашъю дуккхача шерашка хьашкIаш кхееш хьабоагIача Ялхотов Ахьмада, Мовсарова Тонйтас, Асхабов Шамипре.

СУРТА ТIА: хьажкIа дIаювш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОМ БАРА ТIЕХЬА

Тийга яьча хIамашка дIабода мах лохбара эггара дикагIдола гIулакх да керттерча ассортиментах йола хIамаш хьалеча кIадаех пайда дукхагIа эцар, тийга хIамаш хьаярга дIабода мах лохбара, производства рентабельность лакхъяра эггара пайданагIа бола никъ ба зехьа довш дола кIадаш кIезигдари хьаю хIамаш эсалагIа ца хулийташ материалаш кхояра тIаерзаяь мероприятеш чакхъяхари. Цунца дувзаденна объединене беттабетта анализ ю бокъонца хIара дегIа баьккхача бустамга а хIаьта иштта моделага а хьежжа бокъонца дIаяхийтача материалех йолча данней. Цу анализо йиш хулийт кIадаш, дукхагIа - кIезигагIа дIаахийтара Iоткъам беш йола керттера факторащ белгал а йоххаш, кIадаех пайда дикагIа эцарга диллача тха объединене беча балха бокъонца бе магоагIара мах бе.

ХIамаш тегача производства Грозненски объединене барзкъаш доахача цехе хIара дийнахьа 24—27 эзар метр кIадаех барзкъаш доах. Барзкъаш доахача хана совнагIа тедаш довш дола кIадаш кIезигдар бахьан долаш 1973 шера объединене кходаьд 64 эзар квадратни метр кIадаш, цу даькъе къаьст-къаьста аьлча: 15,6 эзар квадратни метр зипаш, 8 эзар квадратни метр даьреш, 41,5 эзар квадратни метр кIадаш, 312 квадратни метр нейлон. Иштта кходаьд уж хьаеча хIамай конструкцеш эргаяьха тоаяра, барзкъаш дсаха лераш ийсдара чотах.

КIадаех биззагIа пайда эцар духьа ширпотреба цех йиллай объединене. Цо арахецача хIамаех 1973 шера 35,6 эзар сома пайда баьннаб. Тахан бахача наха а промышленни предприятешта а геттара чIоагIа эшаш йола 25 тайпара хIамаш тег цехе. Барзкъаш доахача хана дIакъаьстача кIадаех ширпотреба цехо тийгай 3,4 эзар берий яй кочилгаш, 2,4 эзар малIача наьха даьре галстукаш, 600 нейлона манишка, кIадаех яь берий 10 эзар чепчик, 9,6 эзар берий шорташ, н. кх. дI.

Промышленни предприятешта (Грозненски химкомбината, № 1 а № 2 а йолча Грозненски АТХ-ашта, хIаьта иштта заводашта а) 62 эзар технически салфеткаши 7 эзар килограмм тIагIолла хьекха ленташи кийчдаьд.

Цхьабакъда тха хIанз а дукха моттигаш я довш дола кIадаш кходе йиш йолаш. Объединене экспериментальни цехо 1974 шера арахеца кийчъяьй ясле ухача йиIигашта лаьрхIа зипа юбкаш, коча хьисапера тIолг, бIарга саьнаш чудоахкаду бетташ, ясле ухача берашта лаьрхIа панамаш (аьхки тохкаю чаьтар дола кийнаш), килоткаш, шорташ — зипеи кIадаи, н. кх. дI.

1974 шера III квартале керда техника юкъеяхьара планагIа объединене комплексни механизаци е лерхI барзкъаш доахача цехе. ХIаьта из бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъярал, механизаци чIоагIгIа ярал совгIа, иштта кIадай настил кердача тайпара вIаштIехьъяккхара, лагIай хьисапе настилаш яра чотах бедал кхо а ергья. Хургья аьнна хеташ йола экономически эффект 22 эзар сом да.

В. КАБУНИНА,
ПТО начальник.

КЕРДА «КИРОВЕЦ»

К-701 яхача 300 говра низ болча чархаш тIарча юртбоахама тракторий опытни парти, арахийцай Ленинградерча Кировски завода керттерча конвейеро. Дукххача балхаш тIа хьалхагIа хиннача К-700 яхача 220 говра низ болча моделачул 25—40 процент лакхагIа я балха овсарле кердача модела. Кердача трактора «специальносташ» дикка алсамйоал — ткъаь иттнега кхаччалца я уж. Кхы тIа а оттаьча кечалашеи агрегаташеи йиш хулийт цунга бульдозер хила а, лоз доахаш, мухь тIабуытташ хила а, скрепер хила а. К-701 яхача трактора тIа болх беча трактороста къахьега дика аьттув бола хьалаш ийсдаьд.

Кердача модела эггара хьалхара машинаш аха йолалургья мехка колхозашкеи совхозашкеи массехк бутт баьннача гIолла.

Автоном НЕПОМНЯЩИЙ,
АПН корреспондент.
Ленинград.

ЛОАМАН КОЛХОЗАШКА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРА НАЬКЪАШ

КПСС XXIV съезда Директиваш тIа пятилетни планагIа СССР халкъа боахам дегIабоалабара белгалдаьккхад хIара боахаме доакъара база чIоагIъяра пайданерча мерай система ларде а лувцаш, хьайбайн коа тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъярца ахьана уж деба а деш дIахо йодача хана хьайбай боахам дегIабоалабелга.

Долче, вай республика юрта боахама специалисташтеи хьайбаш леладераштеи хьалхашка доккхий декхараш латт. Республика боахамашка ийсагIа пятилетка чакхъялале промышленни ларда тIа хьайбай продукташ йоахаргйола комплексно - механизировачни йоккха 29 ферма е лаьрхIад, хIаьта иштта коа тIара оалхазараш леладу 6 фабрика хьалъе а шеръе а лерхI. Цу дерригне кхыбола юрта боахама болхлой санна республика хьайбай боахама болхлой а тIахьех доккхий декхараш кхоачашде.

Укх шера дулх 35 эзар тонн, шура 82 эзар тонн, 71 миллион фуъ, тха 4150 тонн паччахьалкхенга дохка дезаш я вай республика. Уж декхараш кхоачашдеш укх пятилеткан хьинаре дакъа лаца деза лоамашка ухкача колхозаша. ХIана аьлча цу боахамий дика хьалаш да сихха хьайбай боахам дегIабоалабе.

Цхьабакъда, вай республика цу зенерча боахамашка Iалаьмата мела дегIабоагIа хьайбай боахам. ХIанз лоамашка уллача 21 боахаме 15—16 эзар бежан, 14 эзар устагIеи газеи, 800 говра мара яц. Уж хьайбаш дебадара заданеш шера-гара-шерага кхоачаш ца еш. Цхьадоал агIа дукха боахамаш. Долаш дола хьайбаш продуктивность лоха йолаш да. Из иштта хилар бахьанаш кIезига дац.

Цхьабакъда, царех керттера дар колхозашка доакъар кIезига хилар да.

ДОАКЪАРА БАЗА ЧIОАГIЪЯРА

ДIадахача шера а кхоачамболлаш хиланзар доакъар. Лоамашка дадача боахамашка шера гIожа доакъар Iалашлара план 78 процент, моша дар — 66 процент мара кхоачашъязар. Цул совгIа кийчдаь доакъар хьайбаша Iадсаккхача хьатIаозац. Силос йоллара заданеш ниэткъа 20—30 процент мара кхоачашъяц дуккхача колхозашка.

Уж кхоачамбоацараш ниъслу цхьадолча боахамий кулгалхоша таханарча дено дIадехар теркал а ца деш къаьчарча Iаьдалагла болх бендаь. Лоамин хьалашка дукхагIа дола хьайбаш шортта доакъар долча альпийски даьгIенашка доажаде йиш я. Цу гIулакха цига майра хьалъе еза хьайбай боахама комплексаш. Лоамашка оаха а оахаш доакъара горох, шекара свекла, коартол дIае еза. Яьча опыташа хьахьокх из пайдане хилар.

Цу гIулакха чIоагIа юхаузалу вай. ХIаьта лоаман даьгIенашка аьхки доажадаь ца Iеш деррига шера а хьайбаш доажаде йиш я. Цу деша цIенхаштта теркам тIабахийта беза.

Кхетаде деза тешшаме доакъара база хьа ца йойя дукхагIа продукци лу хьайбаш дебаде йиш йоацилга.

ФЕРМАШКАРА ПЛЕМЕННОЙ БОЛХ

Шура, дулх дукхагIа лу хьайбаш кхедара специализаци яьй лоамашка ядача районашка. Цар керттера декхар хьайбаш деба а деш царгара йоала продукци дукхагIа яккхар да. Уж декхараш кхоачашде торонаш йолаш я, бакъда бизза пайда эцац.

Хьожаргда вай укх цифрашка... Итт шу хьалха, 1964 шера, 20 эзар бежан, 16 эзар устагIеи газеи, 726 говра яр лоамашка ядача районашка. ХIанз кхы совдаьннадац.

Республикански партийни активе тIанийцача социалистически декхарех Веденски, Сунженски, Ножай - Юртовски районий боахамаш 1974 шу чакхдоалаш хьайбаш 18,9 эзар бежанга, 14,3 эзар устагIага кхоачийташ дебаде дезаш да.

Цо хьахьокх цу боахамашка тIеххьарча 10 шера Iаьсий кIезига хулаш хилар, шоай боахамашка хьайбаш хьал ца кхеделга. Масала, 1970 шера Советски района колхозашка 538 Iаьса мара хьалкхеданзар. ХIаьта паччахьалкхенга дулх дохкара планагIа 1640 бежан дIаделар. Иштта да Веденски районера хьал а.

Бахача нахагара хьа а ийдеш хIара шера паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашъю цу районаша.

ДIахо иштта хила йиш яц.

Цу гIулакха цIенхаштта теркам тIа а бахийта уж кхоачамбоацараш, дIахо ийс ца далийта цу фактех вывод е еза боахамий кулгалхоша.

Цул совгIа цу боахамашка леладу хьайбаш продуктивность лоха йолаш да. Цун а бахьанаш дукха да. Керттера дар цу боахамашкарча доахах 70—80 процент дахкаш ца хилар да, хIаьта тайп-тайпарча фух йина а да.

Хьайбаш дикача фух хилийта, царгара йоала продукци дукхагIа яккха фермашка племенной моттиг хьаяр лоархIамера мероприяти я.

Из лоархIамера гIулакх мишта латт лоамашка ядача колхозашка?

Хала хете а, во да. Бахьан малагIа да? Цу боахамашка бугIаш, доахаи дац-те, е хьалаш во да-те. Из деррига долаш да. Кхыдар эш укхаза, вешта аьлча, ший болх безаш, из кхоачаш беш ийслуча халонех ца кхера саг. Цунна тешал ду республика лоамашка уллача Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза керттерча зоотехника, республика заслуженни зоотехника Агамерзоев Мусайна карагIдаьннача гIулакхаша. Муса цу колхозе венача 1960 — 62 шерашка 400 бежанах цаI цIенача фух дацар. ДукхагIдараш ца дахкаши продуктивность лоха йолаши дар. ХIанз цу боахаме 1300 бежан да, хIаьта дика дар фуд аьлча, царех 90—97 процент цIена швицки фух да. Цу фух дола доахан лоаман хьалашка дика деб.

Нагахьа санна 1960 шера кхыча боахамашкара бугIаш ийеаш хинна яле, цу колхоза хIанз ше йохк вай республика боахамашка швицки фух йола бугIаш. ТIеххьарча 2—3 шера уж йохкарах 47 эзар сом пайда хинна боахама.

ХIанз хьожаргда вай Орджоникидзе цIерагIча колхоза дараш санна хьалаш а долаш лоамашка ладача кхыча боахамашка. Хала хете а, во да цигара гIулакхаш. Цхьаи шера кхоачашъяьяц цу колхозаша къона хьайбаш кхедара план.

Дуккхача боахамашка доагIгIаш дола Iунал ца дарах 2—3 шу даьлча пайдана хилац бугIаш.

Деттача доахана Iулаш тоадара боккхача лоархIаме да искусственни осеменени яр. Нагахьа санна 1957 шера республика боахамашка доаханна искусственни осеменени еш 49 пункт хинналле хIанз уж 170 я. Уж еррига пункташ шаьрача ара а лоамашта юхе а ядача районашка я. ХIаьта лоамашка дадача боахамашка цаI яц.

Лоамашка дадача боахамаша массеха шера искусственни осеменене курсашка 2—3 бегта деша ухийт шоай колхозхой колхоза чотах. Республикански племенной станце дийша баьлча шоай специальностах колхоза болх бац цар.

Цу данеша хьахьокх лоамашка дадача боахамашка племенной болх во лелалга. ХIаьта из ший аргIана чIоагIа Iатк онда долаш къона бежан хьалкхеде. ХIара шера бIаь бежана тIехьара 35—45 Iаса хьахилац, 30—40 процент Iахара дус.

Племенной болх дагадехача хана бе йиш йолаш бац. Ший система йолаш хила беза из.

Дукха хьайбаш баьдеча кхотадения доахи. Дуккхача фермашка вентиляци яц. Массаламхьа яц изоляторащи родильни отделенеши. Цхьадолча боахамашка помещенеши тховнаши тиша да. Цхьанна ферме механизмаш яц.

Цул совгIа лоамашка дадача боахамашка зоотехнически учет тасса лелаю. Журналаш дац: фух дола хьайбашта учет яц, доахан бугIе хинна ха дIаязъяц.

Иштта боагIача боарам тIа яц бухгалтерски учет. Дерригача шера хьайбаш озац. Паччахьалкхенга дулха дIалуш дола хьайбаш на озаш, хетаргахьа дозал IстIаязде дIадохийт.

Хьайбащ леладараштa луш дола алапи продукце дикал теркал ца еш дукхагIа яккхарга хьежже лу. Боахамий кулгалхоша теркал де деза иштта алапи хиларо продукце дикал лакхъяра хьайбаш леладерий уйла тIа ца оьнлга.

ВЕТЕРИНАРНИ БОЛХЛОЙ КАДРАШ — ХIАРА БОАХАМА

Лоамашка дадача боахамашка хьайбашта хулача лазарашца къовсам лоэттабеш 3 станци, 9 ветучасток, 10 ветпункт я. Цхьабакъда, цига болх бу ветеринарни болхлой кIезига ба. Уж кхоабац профилактически кхыйолеи мероприятеш йиззя кхоачашъе.

Цхьадолча боахамашка ветеринарни болхлой вIалла а бац. Лоамашка дадача 21 боахамех 6—7 колхозе мара ветеринарни болхло вац.

Цхьанна боахаме хьалъаь стандартни ветеринарни участок а е пункт, а, жан доахаки лувчаду ваннеш яц.

Веденски, Советски, Ножай-Юртовски районий юрта боахама управленеша йоакхо йича бакъахьа дар хьайбай боахаме дикагIа кхеташ бола болхлой гаьна ца а доахаш ветеринарни курсашка деша хьожабича.

Юрта боахама производственни управленей, лоамашка ядача колхозий кулгалхойи специалисташи деккарийла ба хьайбай боахам дегIабоалабара хьалашта анализ а яь лакхе дийца кхоачамбоацараш гарггарча хана дIадахара мераш кхоачашъе.

Юрта боахам дегIабоалабара декхараш бехктокхаме да. Уж кхоачашдара хьинаре дакъа лаца деккарийла ба юрта боахама специалисташ, хьайбаш леладераш.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч - ГIалгIай Iилмантохкама ветеринарни станце паразитологе отдела воккхагIвола Iилман болхло, ветеринарни Iилмай кандидат.

КАРАГIДАЬННАРЕХ КХОАЧАМ ЦА БЕШ...

РЕСПУБЛИКА КООПЕРАТОРИЙ V СЪЕЗДЕРА

Укх деношка Грознерча пионерийн школьникийн Двореце шоай аргIанарча V съезде гулбеннабар республика потребительски кооперацe болхлой. Зал йизза гулбеннача съезда делегаташта КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. М. А. Дорохова Iоднйшар парте областной комитета, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумон республика Министрий Советон съездага дайта моаршал.

1970 — 1973 шерашка баьча балхахи дIахо де дезарехи йоаа Респотребсоюза правлене отчетни доклад йир цун председатела нов. М. А. Мамаева.

— Пятилетка 3 шера розничии товарооборота план тIехкхоачашъяьй республика потребительски кооперацe,—йоах докладчика, — планах 22,7 процент из дегIайоалае езаш хиннаяле цу юкъа 24,8 процент дегIаенай из. Юрташка бахача нахага дIадахача шера планал совгIа дехкад 2.7 миллион сома товараш. План кхоачашъяьй ерригача кооперативни организацеша. ХIаьта тIанйца социалистически декхараш а кхоачашде вIаштIехьдаьннад царех дукха дукхагIчар.

Пятилетка заданеш кхоачашъяра низ тIабахийтта къахьегаш ба кооператораш. Социалистически яхье хьалха латт Гудермесски, Урус-Мартановски райпо, Универсальни торговле база, кхыча организацей кооператораш.

Даьхено боккха мах баьб потребительски кооперацe болхлой къахьегама. БархIагIчея нийслагIчен пятилеткай шерашка яьржача Ерригсоюзни социалистически яхьашка къахьегама доккхий толамаш дахарах вай тикагIболча болхлоех 40 сага Советски Союза орденаши медалаши еннай, иттнена — «РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР торговле заслуженни болхло» яха цIи, «Советски потребительски кооперацe отличника» цIи еннай 275 болхлочоа, «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значокаш яларца белгалбаьхаб 300 совгIа продовецаш, кулинараш, заготовителаш.

Цхьабакъда, юрташкара торговли дегIаяра, болх тоабара даькъе карагIдаьнна дукха хIамаш дувцаш вай хидалийта мегаргдоацаш кхоачамбоацараш а ца потребительски кооперацe балхаца. Царех хоадамболлаш дийцар дукха ха йоацаш хиннача пайщикий собранешка.

Вай балха хоаддаме кхоачашде дезаш да дIахо планировани дегIайоалаяра, плановни паччахьалкхени дисциплина телха ца яра, ерригача кооперативни организацешен предприятешен планаш, тIанйца социалистически декхараш лерттIа кхоачашдара дешаш.

Мишта кхоачашду вай уж декхараш? Дика дац. ХIанзарча замо дIадехачоа дизза жоп луш бац цхьайолча потребительски обществай организаторски торговлеца бахача наха гIулакх дарен балха боарам. Пятилетка 3 шера товарооборота план кхоачашъяьяц Наурски, Сунженски райпоша. ХIанз а йолаш я бIаргча хьанйцача план кхоачаш а еш, царна чуйоагIача 30 процент гаргга йолча торговлен общественни кхачани предприятеш шоай декхарех лоархIа ца еш йола дукха районни потребительски кооперацеш.

ТIехьабусараш ца хилийтара эша торонаш вайга йолаш я. Масала, 1972 шера товарооборота планаш кхоачаш ца еш 33 процент тикаш яр Гудермесски райпо. ХIаьта хоадам болла болх барах соахка 2-зза совгIа кIезигъелар уж. Иштта планаш кхоачаш ца еш я Малгобекски, Советски, Ачхой-Мартановски районашкара 40—50 процент тикаш. Из да вай планово-экономически балха боарам лоха хилар хьахьокхаш дола доккха зулам. ХIаьта уж кхоачамбоацараш лоацача хана цIендаь дIадаханза даргдоацаш а да.

Доклади ревизионни комиссе отчети чакхъяьлча съездага моаршал луши моаршала адресаш хьалуши къамаьлаш дир Роспотребсоюза учетен отчетностен Управлене начальника нов. Судакова, Дагестански АССР Респотребсоюза председатела заместитела нов. Абдулаева. Херсонски Облпотребсоюза председатела заместитела нов. Бойчука, Кабардино-Балкарски АССР Респотребсоюза председатела заместитела нов. Юдинцева,

Бахача наьха хьашташ кхоачашдара кIезига хIамаш карагIдаьннадац тха кооператораншта, аьлар съезде къамаьл де дош деннача Ачхой-Мартановски райпо председатела нов. Цураева. 1970 — 1973 шерашкарча отчетни хана 25 процент дегIаенай райпо розничии товарооборот. Нагахьа санна 1970 шера 6 миллиони 412 эзари сома мара товараш дехкадеце соахка 8 миллиони 521 эзари сома маьха уж дохка вIаштIехьдаьннад тха.

ХIаьта 33 процент дегIадена общественни кхача бохкилга а.

1970 шера денз районе керда хьалъяьй дукха торговле предприятеш.

ХIанз 80 процент промышленни, 60 процент кхачан товараш самообслуживане керлача методах дохк районе. Хьалхxе эза кийчдаь товараш ца тоъарца дувзаденна лерттIа дIабодац из болх кхачан тикашка. Цхьабакъда, уж халонаш йоацаш дика дIабода самообслуживане болх кхачан доаца товараш дохкача тикашка. Цудухьа гаьна ца а доакхаш цу тайпарча тикашка массанахьа самообслуживани е лаьрхIад оаха.

Къамаьл де дош лу Червленни яхача станицерча чайни столове шефповара нов. Левяшова. 1970 шераца нийсдича 2.2-зза дегIайоалаяьй тха кулинараша соахкара товарооборота план, йоах цо. Тха станице бахача наха дика дIанйеш я кулинарии, кондитерски изделеш, ахфабрикаташ. Наха эшачун лоархIам а беш товарооборота план дегIайоалаяра 2 шу хьалха оаха хьайийллар кулинаре тика. Духхьал дIадахача цхьан шера лаьрхIача 80 эзар сома товарооборот хилар цун. Цу шера 25 тонн совгIа кондитерски изделеш йир оаха. Бахача наьха хьашташ кхоачашдарал совгIа товарооборота план кхоачашъяра а боккхача лоархIаме хилар из гIулакх.

1957 шера денз капитальни ремонт янза я тха чайни чуйола помещени, иштта тишъенна а хIанзарча санитарни эстетически хьалаша дIадехарашта жоп луш а яц цехаш. Цу гIулакха Респотребсоюза правленегара новкъостал эш тхона.

Шоай балха доккхий хувпамаш даьд района кооператораша, — аьлар Назрановски райпо общепита хозрасчетни объединене директора нов. Мерешкова. Духхьал цхьан 1973 шера хьал а яь болх беш я ТIой-Юрта, город Назране хIанзарча холодильникашцен кхыйолча технологически оборудованецеи кийчъяь кафеш, Пхьилекъонгий-Юрта шашлычни. Иштта трикотажни фабрика вIаштIардаьча цIеношка хьайийллай укх шера хьалхарча квартале 20 эзар сома товарооборот яь кулинарни тика, кхыйола торговле объекташ.

Пятилетка дIадахача 3 шера оахош кийчъяь продукци йохкара даькъе планал совгIа 54,9 эзар сома мах баь бале а товарооборота план кхоачаш ца ярах паччахьалкхенна дIа ца луш тIадисад тхона 54,7 эзар сом.

Цу кхоачамбоацарий лоархIам а беш тIадиса декхар дIадала вIаштIехьдаргдолаш укх шера шийн болх вIаштIехьбаьккхаб объединене коллективо. ХIаьта йолаш а я цу гIулакха эша торонаш.

Тха коллективсра болхлой кооперативни техникум яьккха шоай болх дика ховш ба аьнна дIадоладу шийн къамаьл Шалински райпотребсоюза Универмага отдела заведующе нов. Джаватхановас. Цхьаккха жалоба яц, 109,5 процент кхоачашъяьй нийслагIча пятилетка дIадахача 3 шера план. 106 процент кхоачашъе вIаштIехьдаьннад тха укх шера хьалхарча квартала заданеш а. Гаьнна тIехкхоачашъяьй накопленен членски взносаш гулъярен планаш.

НийслагIча пятилетка план 4 бутт хьалха кхоачашъяра декхар тIанйцад отдела коллективо, хIаьта уж оаха толамца кхоачаш а дергда.

Пхе сагах латтача тха коллективо укх шера хьалхарча квартале планал совгIа 35 эзар сома товараш дехкар, йоах город Назранерча № 3 йолча кхачан тика заведующе нов. Цицкиевас. Партей правительствай доккха совгIат луш белгалбаьккхар тха тика коллектива къахьегам. Къахьегама ЦIе Байракх яха орден еннай сона. Из совгIат даларах дег тIара баркал оал аз вай хьамсарча Коммунистически партенен Советски правительстванен. Цу совгIато со а тха ерригa коллектив а декхарийла ю селханарчул дикагIа тахан, таханарчул дикагIа кхоана къахьега.

Иштта шоай къахьегама толамаш, кхоачамбоацараш дувцаш къамаьлаш дир республика кхыча районашкара баьккхача съезда делегаташа а.

Республика кооператорий V съезд чакхйоалаш гулбеннараша хьалхашка къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина.

М. ТУМГАЕВ.

МОСКВА. 1974 шера Ленински премий хьожаяйта дIачувеннав Сергей Аполлинариевич Герасимов — «Саг веза» яхача фильма сценаре автори режиссери.

СССР халкъа художника Герасимова творчество шерра дIаяйзай. Цун дуккха картинаш советски киностуде дошо фонда чу дахаи вайцига меттел, доазол дехьа а дика довзаши да. Кино башха-дикача говзанчо хьадаьд дицлургдоаца ленташ: «Денал дола вoрхI», «Комсомольск», «Хьехархов», «Къона гварди», «Тайжа Дон». Укх тIеххьарча шерашка «Журналист», «Iама йисте» яха фильмаш даьхад цо.

Сергей Аполлинариевича произведеней турпалаш — вахар эргадоаха хьийнар дараш, денал дола идейни къовсамхой, къаьга-сийрда оамали кIоарга уйлаши йолаш бола нах.

Герасимова эггара тIехьарча балхо — «Саг веза» яхача картино бокъонца бакъъю советски сага идеалаш: патриотизм, творчествана безам тIабахар, йоккха нравственность.

Режиссерен постановщикен болх доккхийча общественни гIулакхашца геттара дика цхьана тарбу С. А. Герасимова. Педагог ше хиларах тарра говзала къайленаш камаьрша дIайовзийт Сергей Аполлинариевича шийн Iалаьмате дукхача ученикашта. Герасимов Сергей Аполлинариевич кинематографе Ерригсоюзни паччахьалкхен института профессор, СССР педагогически Iилмай Академе член-корреспондент ва.

СУРТА ТIА: Герасимов Сергейн СССР халкъа артистка Макарова Тамарен.

В. Мастюкова сурт. ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ

КОНКУРС

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене конкурс кхайкаю «Яхь лелаяр — из да дикагIа къахьегар, доттагIал чIоагIагIа леладар» яхаш девиз а йолаш кепаетта материалаш дикагIа хьан ярэш хул хьажа.

Статьяй, очерквй, корреспонденцей, репортажий автораша цар тIа хьахьокханза яргъяц республикерча къахьегамхой балха турпалал, пятилетка дииьлагIча, къоастамбеча шера планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдар духьа дерригача халкъо лоаттабу къовсам. Коллективай захаречa дикагIдолча масалехи фактехи шерра пайда а эцаш язъяь хила еза материалаш.

Цар тIа кIоаргагIен диззагIен хьагучадаккха доагIа вай Даьхен рузкъа дебаде, советски сага вахар кхы а хозагIа хилийта безам болаш яхь лелаераш хилар.

Материалий автораша къаьстта уйла тIаяхийта еза халкъий доттагIал хьахьокхара, къамашта юкъера гIулакхаш дегIадахкара.

Конкурсе йоахкийтача материалашкара керттера дIадехар — из да советски саг, саг-къахьегамхо, гражданин-интернационалист хьахьокхар, цун къахьегамен политически хьнар а коллектива членашцарен шийн дезалхошцарен гIулакхаш а хьахьокхар.

«Конкурсага» аьнна тIагIолла белгало яь материалаш хьалхагIа республикански, городской, районни, многотиражни газетий редакциони коллегеша, телевиденен радион редакционно-художественни советаша цкъа хьа а херже, 1975 шера 30 январага кхачалехьа конкурсни комиссега дIачуяу.

Конкурсе котало яьккхарашта яла 9 премий оттаяьй: цхьа премий — 70 сом, ши премий — хIараяр 50 сом долаш, пхи премий — хIараяр 40 сом долаш, хIаьта иштта хIараяр 20 сом долаш поощрительни ши премий а.

ВАЙ МЕХКАХО— IИЛМАЙ ДОКТОР

Дона тIен Къилбаседа Кавказеи хинна революционни болами социально-экономически дегIаахари тохкаш дуккхача шерашка болх бир Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета доцента В. П. Крикунова.

Шийн боккхача Iилман балха тIа авторо дувц Дона тIа, Кубане, Ставрополье. Тийрка тIа хиннача социально-экономически хувцамех.

1973 шера 5 октябре М. В. Ломоносова цIерагIча Московски паччахьалкхен университета исторически факультета йоккхача Совете защита йир цо исторически Iилмай доктор хилара.

Укх деношка Лакхерча аттестационни комиссе Плечумо массава раьза а волаш В. П. Крикунова елар исторически Iилмай доктора Iилман степень.

П. АШИТИЕВ.

СПОРТ

ГУДЕРМЕСА ЧЕМПИОН

Цхьан беттеи ах беттеи хилар шахматех ловзаш хьалхара моттиг яккхара мIачa наха юкъе хинна город Гудермеса чемпионат.

Цига дика лайзар цхьоалагIа разряд йола, Гудермеса станце локомотивни депо слесарь Ермолаев Геннадий. Цхьа очко мара ца йоаеш, котвоалаш хьавера из. Цо 13 очко яьккхар.

Город Гудермеса чемпион хилар Г. Ермолаевах. ЦхьоалагIча спортивни разряда норма кхоачашйир «Локомотив» яхача спортивни общества викалаша В. Емельянова, Х. Гатаева.

А. СУМКИН, яхьа керттера судахо.

ФУТБОЛ

ЙиълагIча зона шоллагIча лиге футболах ловзача командай хьалхара тур хиннай. Майкопа «Дружба» яхача командас счет 2:0 йолаш эшаьй Казана «Рубин» яха команда. Из счет йолаш «Труд» (Воронеж) яхача командас котало яьккхай «Зенит» (Ижевск) командаца ловзаш. Махачкалински динамовцаша совле яьккхай магнитогорски «Металлургаца» ловзаш, хIаьта курски «Авангард» белгородски «Салютаца» ловзаш котъяьннай счет 1:0 йолаш. «Сокол» (Саратов) — «Волга» (Ульяновск) лайзай счет 4:0 йолаш, «Волгарь» (Астрахань) — «Локомотив» (Оренбург) — счет 3:0 йолаш.

Кхо матч цхьаннега а совле йоацаш чакхъяьннай. Уж я «Машук» (Пятигорск) — «Торпедо» (Тольятти), «Ревтруд» (Тамбов) — «Спартак» (Йошкар-Ола), «Баррикады» (Волгоград) — «Корд» (Балаково).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ХОРЖАМАШТА ХЬАЛХА

19 мае Iаьдала моттигерча органашка хургдолча хоржамашта шерра кийчо дIайолаяьй ГДР городашкен юрташкен. Уж хоржамаш чакхларгда социалистически германски паччахьалкхен 25 шу дизара кийчо а еш

Массе метте цхьатарра йола, ГДР ерригa политически партеши массови организацеши демократически Германе Къамин фронта кандидатий спискаш укх деношка йовзаш хургья, хIаьта хIанз укх сахьате депутаташа харжархошта хьалхашка отчеташ телаш собранеш хул мехка. Депутаташца вIашагIкхетар бахача наха чIоагIа тьашт долаш гIулакх да. Алхха Берлине царца вIашагIкхетача дакъа лаьцар 192 эзар саго. Цу дуккхача наьха собранешка къамаьлаш хул моттигерча халкъа викалий гIулакхех хинна ца Iеш, «Кхы а хозагIа ергъя вай воай городаши юрташи! Тхоца цхьана къахьега!» яхача массови болама карагIдаьннарех а.

Моттигерча Iаьдала дуккхача органаша гонахьа гIолла ядача йоккхийча предприятешца договораш ду финансови средствaех чуIе цIенош хьалдара, городаш тоаяран цига гаьнаш йогIаран, культурнии спортивнии центраш хьалъяра цхьана пайда эцара хьакъехьа. Котбус, Галле, Лейпциг яхача округашка хIанзле а бIаь совгIа даьд цу тайпара договор, Болхлой тоъаш ца хилча, де дезар къахьегамхоша субботникашка кхоачашду. Паччахьалкхено шийн аргIанна кхы тIа а ахча хьахец цу районе коммунальни гIирсаш хьалдара.

26 эзар саг ваха город Зенфтенберг центр а йолаш йолча Лужицки тайша кIор боахача районе чуIеча цIеношта ремонт ира, Iалам лорадаран фо цIендаран паччахьалкхено соахка кхы тIа а хьахийцар 12 миллион марка. Зенфтенберга горсовето а шийн аргIанна цу гIулакхашта хьахийцар йиъ миллион марка. ДIадахача кхаь шера городе бахача наха, субботникашка къа а хьегаш, пхи миллион марка маьха продукци хьайир. Из бахьан долаш района къахьегамхоша хьалйир нек ду керда бассейн, хIанзле а ГДР ийгача атлетика чемпионаташ яь йола хIанзара спортзал, хьабаьча «Зенфтенбергски форда йисте дуккхача наха салоIа зона. Хьал а йир, тоа а йир бIаьш квартираш.

Зенфтенберг — Котбус яхача промышленни округе коммунальни гIирсаш хьалдеча карагIдийннараш хьахьокхаш дола цхьа масал мара дац. Укх тIеххьарча диъ шера йоккхий мероприятеш чакхъяьхай округе школаш, интернаташ, кхыйола дешара заведенеш хьалъяран кхы тIа а кийчъяран. Уж балхаш дарга дIабаха мах 100 миллион марка я. ГIишлонашка эзараш сахьаташка болх баьб добровольцаша. Алхха укх тIеххьарча шин шера окружной центре ваха 13 эзар саг кердача квартирашка дIачубахаб.

Республикерча нийсса вокх оагIорахьа, Ростовски округе, я Мекленбург, реакционни прусски юнкерства хьалха хинна цIей. Къело са ца хьегийташ баьхаб укхаза ахархой.

Таханара Мекленбург белгалйоал дуккхаза вIаштIардаьча комфортабельни цIеношца, хIанзарча юртбоахама фермашца. 2800 саг вахаш йола агрогород а хинна дIаэттай из. Мекленбурге бахача наха хьалъяьй керда юкъера школа, культура дворец, массехк детсад, общежити а йолаш йола технически училища. Укх шера чуIа цIенош кхы тIа а кийчдара ах миллион марка хьахийцай укхаза.

Моттигерча Iаьдала органаша геттара чIоагIа терко ю кхувш йоагIача тIехьен. Алхха укх тIеххьарча кхаь шера ГДР городашкен юрташкен хьалъяьй 74 эзар бера моттиг йола детсадаши 41 эзар моттиг йола детяслеши. ХIанз ГДР детсадашка да деша даха ха йоацадоча дерригача берех 80 процент дараш.

Цхьан хана А. М. Горьке «дунен тIа эггара къаьгагIа йола демократи» я аьннад социалистически демократех. Уж дешаш нийса хилар бакъду тахан укх шера шийн 25 шу дуза юбилей езъеш йолча немецки болхлойн ахархойн республикана карагIдувлараша.

Берлин.

А. ГРИГОРЬЕВ, ТАСС корреспондент.

Юбилейни совгIаташ

22 июль — Польша юхадийнъяь Дй. 30 шу дуз фашистски тIаьрахоех мохк мукъабаккха болабаьча дийнахьа денз.

ХIара доагIача дено керда рапорташ кхухь Польски Халкъа Республика 30 шу дузаш къахьегамхоша чакхдоахача производственни гIулакхех. Юбилей езъе кийчлуш ба мохк. Толаме кхоачашъеш я пятилетка. Вахара дерригача доакъошкарча прогрессо керда горизонташ, мохк общественно-политически дегIабоалабара процессаш кхы а дукхагIа сихъяра керда реальни торонаш хьаелл.

ДукхагIа арахец чурча рынкана лаьрхIа товараш, тIехьтIехьа дикагIа хул уж, шерлуш я экспортни продукце производство а, хIаьта из бахьан долаш, шеко йоацаш, чIоагIлу дунен халкъашта юкъерча аренера Польша позицеш. Юбилейни почине гуш йолча болхлой класса инициативаша новкъостал ду капиталовложеней планаш сихагIа чакхъяхара, керда хьаьча предприятей производственни мощностех сихагIа пайда эцара.

Халкъа Польша 30 шу дизара сийна рапорташ тел заводийн фабрикайн коллективаша шоаш совнагIа тIанйцача декхарийн планал совгIа кхоечашъеча заданейн хьакъехьа. Дезача шера республикерча хIара гражданина, хIара болхлой коллективана, хIара предприятена хьалхашка хаттар оттадаьд Польски вIашагIкхийттача болхлой парте: «Сенца дахка дага да шо халкъа Польша юбилейга, фу дергда из дIахо сихха дегIайоалаяра?».

Парте тIахьехама хаьддача, мехка промышленни потенциал укх гарггарча шерашка шозза йоккха е лаьрхIа йола ПОРП VI съезда программа сихагIа чакхъяккхара тIаерзаяьча, уйла а яь кийчъяьча предложенеца жоп делар болхлой классо. Мехка болхлой классон берригача къахьегамхошен кхетаду, хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара экономически дегIаахара хIанзара темп лаьгIъялийта йиш ца хилараl совгIа, иштта доалдара эффективность лакхъянза, карарча материальни ресурсех пайда дикагIа эцанза, къахьегама овсарле лакхъянза ярг ца хилар а. Ишта да тIанйдеча декхараша керттера лерхIараш а.

ПНР 30 шу дизара сийна почин дIайолаяьча эггара хьалхарча предприятеех цаI яр «Земовит» яхача шахта коллектив. Мехка цо денна совгIат — кходаь 11 миллион гаргга злотых. Легницерча Х. Валецке цIерагIча металлургически комбината болхлоша декхар тIайицад 60 миллион злотых маьха экспортни продукци кхы тIа а арахеца. Легковой автомобилаш еча Варшавски заводе а иштта толаме кхоачашъю планал совгIа тIанйца заданеш. Кхы тIа а 1200 легковой автомашин арахеца лаьрхIад цун коллективо. ДоккхагIдола декхараш тIанйцад Нови Гутерча металлургаша а. Цар мехка 100 эзар тонн болат, 25 эзар тонн листагIа дола аьшк, 6 эзар тонн турбаш, 15 эзар тонн металлоконструкцеш лургья 200 миллион злотых маьха. Къахьегама овсарле лакхъяр, балха ханах пайда дикагIа эцар, хIаьта иштта доалдадара эффективность тоаяр — ишта белгалдаьд шоай декхараш Лодзерча ткачаша.

Республика 30 шу дизара сийна къахьегама вахте этта латт халкъа Польша. Шийна хьалхашка оттадеш дола декхараш миштад, уж малагIча гIулакха оттадеш да дика хаьнза, уж кхоачашде шийга йиш хулийтаргйола средстваш шийн кара йолаш хиланза варгвац мехкара хIара болхло, хIара ахархо, хIара къахьегамхо, аьннад ПОРП ЦК Хьалхарча секретара Э. Герека. ПНР 30 шу дизара юбилей — социалистически дай-мохк дегIабоалабара тIаерзаяь къахьегамхой творчески инициатива, чакхъяккхара йола башха-дика торо.

Варшава.

Ежи КРАШЕВСКИЙ, польски публицист. (Интерпресс—АПН).

Гавански порт—Кубай керттера форда коанаIараш. Дийнахьа а бус а сацац укхазара балхаш. Ерригача причалашка кхехкаш латт болх. ТIа-тIа дукхагIа механизаци ю мухьаш тIадувттара-доассадара балхашта. Кемаш сихагIа доттари доассадари, цу балхашка дIабода мах лохбар, порте гIолла мухьаш дукхагIа чакхдувлийтар духьа къовсам лоаттабу кубински докераша.

Тайп-тайпарча мехкий байракхаш тIаягIа кемаш тIа-тIа дукхагIа ух цун причалашка. Гавански форда порте къаьстта дукхагIа хьоашалгIа даьхке хул Советски Союзера а кхыча социалистически мехкашкара а кемаш.

СУРТА ТIА: портера болхло Освальдо Хосе (аьрдехьа): доассадеш да «Клара Цеткин» яха советски кема.

В. СОБОЛЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

КЪОАРЗА БЕЛГАЛОНАШ

ДИПЛОМАШ ЙОЖКАР-ЭЦАР

Детройт яхача американски города полице мистер Джонфильд лаьцав. Тоъал дукха ха яьккхай цо лакхера медицински дешара заведенеш йистехарах йола ше хьаьь дипломаш йоккхаш. США дарба деш мах телаш а лораша ахча кIезига ца доаккхаш а хиларах корабаьб цу тайпара харц дипломаш а ийеш, медицинах шоашта ховш цхьаккха хIама доацашехьа а, пациенташ тIаийбеш хинна нах. 178 харц дипломаш йоккха вIаштIехьдаьннад Джонфельда, хIаьта царех кIарачех цо оандо ахчилг киса а деллад.

Ше лоацаргволга ховш хиннача Джонфильда шийна тIера массе бехк дIабоаккхаш бола суда харц соцам вIаштIехьбаьккхаб шийна. Ше лаьцача шоллагIча дийнахьа набахтенна тIабехкарашка дIахьехкаб цо из соцам, хIаьта цунах из мукъа а валийтав. Корта мукъа ваьнначул тIехьагIа кхы ха-минут ца йоаккхаш США-ра дIавахав харц каьхаташ доахар.

АПАРТЕИДА БУМЕРАНГ

Къулбехьенафрикански городе Кейптауне вахача Николас Суорта, кухне болх беш воаллаш, чIоагIа хоададаьд кулг. Цигга ена хьакхаьчача скори помоща карето лозаваьр больнице дIавига тигадац, хIана аьлча из хьатара бесаш дараш кхувла лаьрхIа хиннай, хIаьта Суорт кIай ва. Цхьакха кхачарга хьежа вийзар, геттара гайна из енаяле а. Больнице дIакхаьчача Николас Суорт веннав Iоякха цIий кхоачадаларах.

ГIайгIано сахьовзадаьча Суорта сесаго хьакхайкадаьд: «ЦIакхха а политикаца гIулакх долаш хиннаяц со. Цхьабакъда хIанз хайнад сона апартеид яхар фий, из система нахаца мел къиза я».

Иштта апартеид бахьан долаш расистски Къулбехьен Африке венна дIаваьннав кIай цIока дар.

(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Советски характер» яха телевизиони очерк. 10.00 — Босбола телевидени. «Къьнара крепость» яха телевизиони художественни фильм. 2-гIа, 3-гIа сереш. 11.55 — Босбола телевидени. ВЛКСМ-а 17-гIа съезде. 15.40 — Передачай программа. 15.45 — Iаьржа лаьтта доацачара кхаш. Документальни фильмай программа. 16.30 — Шахматни школа. Довза болалурий класс. 17.00 — Босбола телевидени. Дешархошта. Къонача спортсмена йоккха аре. 17.30 — Миллионий ленински университет. ХIанзара хана социалистически яхь. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Iилмаи техникай даькъера 1974 шера Ленински преме лауреаташ. 18.45 — Босбола телевидени. «Къьнара крепость» яха телевизиони художественни фильма премьера. 4-гIа, 5-гIа сереш. 21.00—«Ха». Информационни программа. 21.45 — Искусства мастераш. СССР халкъа артистка Степанова. 22.55 — Спортивни программа. 1. Езача атлетиках йола СССР чемпионат. Тбилисера передача. 2. Шахматаш. Иштеьлча кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.50 — Цирк хьалдеш латт. 18.00 — Документальни фильм. 18.10 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 18.45 — Киножурнал. 18.55 — Агитпункта лампаш йоаг (нохчий меттала). 19.05 — «Хьа орденаш, комсомол» яха телевизионни фильм. 3-гIа серп. 19.30 — Республика кхашка (гIалгIай меттала). 19.40 — Шоана, бераш. 19.50 — [illegible].

26 апрель

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — «Сона еза Магнитка». Ручьё, [illegible]. 10.00 — «Къьнара крепость» яха телевизионни художественни фильм. 4-гIа, 5-гIа сереш. 15.40 — Передачай программа. 15.45 — «Эрсий мотт». 16.30 — Дешархошта. «Тхоца хьаде, оаха санна хьаде, тхол дикагIа хьаде» яха Ленинградера передача. 17.30 — «Социализма дуне». 18.00 — Телевизорашка хьожарашна хаттараш ду. 18.30 — Босбола телевидени. ВЛКСМ-а 17-гIа съезде. 18.50 — «Къьнара крепость» яхача телевизионни художественни фильма премьера 6-гIа, 7-гIа сереш. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Къонабарий оазаш. Къонача иллиалархой Ерригсоюзни телевизионни конкурс. 2-гIа тур. Горькера передача. 23.10 — Езача атлетиках йола СССР-а чемпионат. Телевизионни передача. 23.40 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.45 — Нохч-ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.05 — Хоамаш, реклама. 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Юртара вахар (гIалгIай меттала). 19.50 — Шоана бераш. 20.00 — «Унахцено» (нохчий меттала). 20.30 — «Хьа орденаш, комсомол» яха телевизионни фильм. 4-гIа серп.

РАДИО

25 апрель

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. Хоттамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Ленинах, партех, Даьхенах дола иллеш (гIалгIай меттала). 8.50 — Iилман-технически информацеш-74 (эрсий меттала). 15.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Лакхале» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 16.50 — «Красный молот» завода радиовещане редакце къамаьл ду (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Обществон закон» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).

26 апрель

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш, хоттам. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Концерт. ДоттагIалах дола иллеш (нохчий меттала). 16.00 — «Юртарча коммунистий йоакхоаш» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.15 — ДоттагIий оазаш (эрсий меттала). 16.30 — ВIалстанара ашараш. Концерт (эрсий меттала). 16.50 — Граждански оборона хьакъехьа — бахархошта (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллeи Грознен вонагIо морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гIолла 10—14, Грозне 12—14 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. Кхоанен лаьмен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьацайолча моттигашка наг-нагахьа лаьгIо догIа а делхаш, 26 апреле дохк а доаллаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсашка 0 градусагара 5 градусага кхоачаш, деношка 10—15 градус йолаш йIайха хилен тарлу.

Метеостанци.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет зорлуш шинарен, орен. шоатте зенойна.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 4050.